Έν Όλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ «ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 23, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2022
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα
- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα
- Λογοτεχνικά θέματα
- Πολιτιστικά θέματα
- Περιβάλλον-Οικολογία

Ἐν Ὀλύμπῳ

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

Ιδιοκτησία:
Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Υπεύθυνη έκδοσης:
Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Έδρα: Ελασσόνα,
6ης Οκτωβρίου 84,
Τ.Κ. 40200
Ιστοσελίδα: enolympo.gr
Fecabook: Ἐν Ὀλύμπῳ

Διεύθυνση Σύνταξης:
Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Συντακτική Επιτροπή:
Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης

Φιλολογική επιμέλεια:
Κορίνα Πάντου

Σελιδοποίηση:
Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:
Αθανάσιος Αδάμου

Τεχνική υποστήριξη:
Σταύρος Σαχινίδης

Νομικός Σύμβουλος:
Κώστας Παπαλεξανδρής

Στοιχεία επικοινωνίας:
Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Τηλ.: 6976832232
email: elempliou@gmail.com

Σημείωση σύνταξης:
- Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων του περιοδικού «Ἐν Ὀλύμπῳ», με τον όρο να αναγράφεται η πηγή, ο συγγραφέας του κειμένου, ο αριθμός τεύχους και ο αριθμός σελίδας
- Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη για τις απόψεις τους

Ο Γκαίτε έλεγε:
«Το ταλέντο τρέφεται στη μόνωση, μα ο χαρακτήρας στις τρικυμίες της ζωής»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Το καρύδι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, στην περιοχή του Ολύμπου, του Αντώνη Λιάνου, δημοσιογράφου .....σελ. 1
- Ολοκλήρωση του προγράμματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του Θωμά Ν. Λιόλιου, φιλολόγου, προέδρου του Α.Ε.Μ.Α .....σελ. 2
- Κέντρο Πολιτισμικής-Λαογραφικής Πληροφόρησης (Κ.Π.Λ.Π.) αποτελεί το Α.Ε.ΜΑ., του Σταύρου Σαχινίδη, Οικονομολόγου .....σελ. 3
- Η κατάσταση της Ελασσόνας κατά το 1913 (υποδομές και καταστήματα), του Παύλου Λάλου, συνταξιούχου δημοσιογράφου, συγγραφέα .....σελ. 4
- 5/8/1923- Λήσταρχος Θωμάς Γκαντάρας, η ιστορική αλήθεια για τον θάνατό του, του Γιώργου Μπαλή, αστυνομικού Ε.Α., συγγραφέα ερευνητή .....σελ. 4
- Ηλεκτροφωτισμός Τσαριτσάνης. Η βιομηχανική ιστορία του τόπου δεκαετία του ’30, του Θανάση Νούσια, τεχνολόγου συστημάτων παραγωγής, αστυνομικού .....σελ. 5
- Η Τσαριτσάνη το 1570, του Κώστα Σπανού, συγγραφέα, εκδότη του περιοδικού «Θεσσαλικό Ημερολόγιο» .....σελ. 6
- Ο ηγούμενος της Μονής Αναλήψεως του Σωτηρος Συκέας και εμψυχωτής των ελεύθερων πολιορκημένων, επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης, Ιωσήφ, του Ιωάννη Δαρή, θεολόγου, αστυνομικού .σελ. 7
- Τόπος και κλεφταρματολισμός στο δημοτικό τραγούδι, του Ευάγγελου Αυδίκου, συνταξιούχου καθηγητή Λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, συγγραφέα .....σελ. 9
- Η μοναδική καβαφική οπτική του ταξιδιού της ζωής, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλολόγου .....σελ. 10
- Ο έρωτας στον Ερωτόκριτο, της Δρ Ευαγγελία Ράπτου, Μεταδιδακτορικής Ερευνήτριας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ. .....σελ. 11
- Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης Φιλολογικό Μνημόσυνο στον Τάκη Γαύρο», της Αγλαΐας Μπλούμη, Επίκουρη Καθηγήτρια στο τμήμα Γερμανικής Φιλολογίας του ΕΚΠΑ .....σελ. 13
- Εμπιστοσύνη και παιδί, της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφής..... σελ. 14
- Εφηβεία και οικογένεια - Εφηβεία και ομάδα, του Δρα Ιωάννη Σιγάλα, παιδοψυχίατρου .....σελ. 15
- «Τη Υπερμάχω στρατηγώ τα νικητήρια», της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε .....σελ. 16
- Η δική μου θάλασσα, της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε .....σελ. 16
- «Να βρω ξανά του νήματος την άκρη...» του Χρήστου Γκουνέλα, θεολόγου, μουσικού .....σελ. 17
- Για την ποιητική συλλογή του κ. Αθανασίου μιλά ο κ. Βασίλης Ζαρζώνης, φιλόλογος, συγγραφέας .....σελ. 18
- Ο κ. Βασίλης Ζαρζώνης μιλά για την ποιητική συλλογή του κ. Π. Τάξου, του Βασίλη Ζαρζώνη, φιλολόγου, συγγραφέα .....σελ. 19
- Το ΔΙ.Κ.Ε.ΕΛ, παρουσίασε το συγγραφικό-ιστορικό έργο του εκπαιδευτικού και συγγραφέα Σπύρου Μπούμπα. Το έργο του κ. Σπύρου Μπούμα, αναλύθηκε και παρουσιάστηκε από τον εκπαιδευτικό και συγγραφέα Β. Ζαρζώνη .....σελ. 20

Το καρύδι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, στην περιοχή του Ολύμπου

του **Αντώνη Λιάνου**
δημοσιογράφου

Χιλιάδες χρόνια πίσω χρονολογείται η σύνδεση της τοπικής μας ιστορίας με την καλλιέργεια και παραγωγή του καρυδιού, στην περιοχή του Ολύμπου.

Από την αρχαία μυθιστορία μας και την διατροφική προτίμηση του πατέρα των θεών και ανθρώπων Δία στον αγαπημένο του ξηρό καρπό, τα καρύδια, μέχρι και την σημερινή εποχή, οι Έλληνες συμπεριλαμβάνουν πάντα την συγκεκριμένη κατηγορία ακρόδρυων στην καθημερινή τους επιλογή για τροφή.

«Τα ακρόδρυα πάντα κάρυα λέγουσιν» επισημαίνει χιλιετίες αργότερα ο Αθηναίος. Έτσι από τα συμπόσια, τα συσσίτια αλλά και τις πιο προσεγμένες διατροφικές συνήθειες, όπως του Εμπεδοκλή και του Πυθαγόρα, στην μεσογειακή μας διατροφή, τα καρύδια παίζουν πρωταρχικό ρόλο.

Στην περιοχή του Ολύμπου και της Ελασσόνας, στη νεότερη εποχή, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των κατοίκων μετά και την απελευθέρωση του 1912, όπου απομακρύνοντας από τα εδάφη τους, τον Τούρκο κατακτητή, οι ιστορικοί αναφέρουν πως για να ευχαριστήσουν τους στρατιώτες τους, τους πετούσαν από τα μπαλκόνια, καρύδια, κυδώνια, φρούτα και γλυκίσματα.

Η ιστορία όμως της καρυδιάς είναι άγνωστη για τους περισσότερους, διότι δεν υπήρχε ως συστηματική καλλιέργεια παρά την τελευταία 20ετία, όπου και άρχισε να αναπτύσσεται.

Έτσι οι «παλιές καρυδιές» αυτές που σήμερα μπορούν απλά να δημιουργούν δροσερές οάσεις το καλοκαίρι και να αποδίδουν πολύ λίγους καρπούς, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Τις λεγόμενες «δασικές» που επιδοτήθηκαν από την Ευρώπη, για άγνωστο λόγο είναι η αλήθεια, αφού δεν απέδιδαν σε παραγωγικότητα και οι «βασιλικές καρυδιές», που αποτελούσαν το αρχαιοελληνικό καρύδι της περιοχής, με κύριο χαρακτηριστικό, το πολύ σκληρό κέλυφος και την εξαιρετική γεύση τους.

Επειδή όμως το εμπόριο έχει άλλες ανάγκες και οι ανάγκες αυτές γεννούν άλλες «μάρκες» καρυδιών, η Ελλάδα την τελευταία 20ετία έχει δεχθεί την εισχώρηση των αμερικανικών ποικιλιών της Καλιφόρνιας, γνωστές και ως Chandler αλλά και γαλλικές ποικιλίες όπως η Lara, οι επίσης γαλλικές «αρσενικές» Franquette ή Fernor που λειτουργούν ως γονιμοποιητές στο χωράφι αλλά και η ελληνική K12, η ισπανική Pedro κ.α..

Τα χαρακτηριστικά των προαναφερόμενων είναι ένα πιο εύθραστο κέλυφος, με λευκή ψίχα για την Chandler, πιο σκουρόχρωμη για την Lara αλλά με εξαιρετική γεύση, που αναγάγει το καρύδι στον χρυσό ξηρό καρπό της σύγχρονης εποχής.

Οι καλλιέργειες στην περιοχή χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Τις βιολογικές και τις συμβατικές, με τις πρώτες να ευδοκιμούν περισσότερο σε ορεινούς όγκους και τις υπόλοιπες στην υπόλοιπη επικράτεια.

Το επεξεργασμένο καρύδι μπορεί να πουληθεί από τους παραγωγούς ως νωπό, ξηρό με κέλυφος, σπασμένο σε ψίχα/πεταλούδα, ακόμη και σε τρίμματα.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που διαγνώστηκε τα τελευταία χρόνια ήταν η εισχώρηση τούρκικων ποικιλιών, που όμως δεν αποδίδουν στο εμπόριο, αφού η μαύρη ψίχα τους είναι αποτρεπτική και ως εικόνα και ως γεύση και δεν προτιμάται στην Ευρώπη, παρά μόνο στις ασιατικές περιοχές.

Η Ελλάδα παράγει μόνο το 13% σε καρύδι και όλο το υπόλοιπο το εισάγει ενώ η επαρχία Ελασσόνας βρίσκεται σε μονοψήφιο ποσοστό παραγωγής, σε αντίθεση με το αμύγδαλο που είναι άφθονο σε καλλιέργειες, με τον αμυγδαλεώνα του Δομενίκου και του Σαρανταπόρου, να αποτελούν τους μεγαλύτερους μαζί στην Ελλάδα.

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα για την σύγχρονη ελληνική καλλιέργεια καρυδιού, είναι οι κλιματολογικές συνθήκες, οι γεωγραφικές συνθήκες καθώς και η βιοποικιλότητα στην περιοχή του Ολύμπου με όλα τα ιχνοστοιχεία, που δίνουν την εξαιρετική ποιότητα και γεύση στο προϊόν, καθιστώντας το καρύδι περιζήτητο στις εγχώριες και ξένες αγορές.

Η ακόμη μεγαλύτερη ανάδειξη, προστασία και παραγωγή του εν λόγω αγροτικού προϊόντος, θα δώσει τεράστια κίνητρα στους νέους για να επενδύσουν επάνω σε αυτήν την διατροφική επιλογή, στον πρωτογενή τομέα και αυτό είναι που έχει και τη μεγαλύτερη βαρύτητα και του ίδιου του ξηρού καρπού αλλά και του αγρο-τουρισμού της επαρχίας Ελασσόνας.

Photo: Vasilis Tsigiannis

Ολοκλήρωση του προγράμματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα του πανεπιστημίου Θεσσαλίας (του τμήματος ΙΑΚΑ), το οποίο έφερε τον τίτλο «σύμπραξη για την ανάπτυξη-αναπαράσταση και διάδοση της αυλής πολιτιστικής κληρονομιάς και σύγχρονου πολιτισμού μέσω τεχνολογιών λόγου, εικόνας, επαυξημένης πραγματικότητας».

του **Θωμά Ν. Λιόλιου,** φιλολόγου προέδρου του Α.Ε.Μ.Α.

Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Βερδικούσια Ελασσόνας την Πέμπτη, 15 Σεπτεμβρίου 2022. Το θέμα του συνεδρίου είχε ως τίτλο «Τοπικές κοινότητες, πολιτισμοί και οικονομία στην περιοχή της Ελασσόνας (2019-2021)» και υπότιτλο «Πορίσματα έρευνας - μία πρώτη κατάθεση». Οι εργασίες του συνεδρίου έγιναν στον χώρο του Δημοτικού σχολείου του χωριού και τις παρακολούθησε πλήθος κόσμου. Συνδιοργανωτές υπό την αιγίδα της περιφέρειας Θεσσαλίας (εκτός του πανεπιστημίου Θεσσαλίας) υπήρξαν ο πολιτιστικός σύλλογος του χωριού, ο σύλλογος γυναικών, ο Δήμος Ελασσόνας, η εταιρεία «entersoft» και οι εκδόσεις «Θωμάς Λιόλιος».

Ομιλητές ήταν: ο Ομότιμος καθηγητής λαογραφίας ο κ. Ευάγγελος Αυδίκος με θέμα «ιχνηλατώντας την έρευνα στην Ελασσόνα: Σκέψεις και και αναστοχασμοί», ο Επίκουρος καθηγητής λαογραφίας του πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της ερευνητικής και συγγραφικής ομάδας κ. Γιώργος Κούζας με θέμα «πολυτοπική ακτινογραφία στο δήμο Ελασσόνας 2019-2021: Όψεις μιας μη προβλέψιμης ‘‘παραδοσιακότητας’’».

Σε ειδικότερα θέματα αναφέρθηκαν οι επιστημονικοί ερευνητές και μέλη της ερευνητικής και συγγραφικής ομάδας κ. Θωμάς Λιόλιος με θέμα «χαρτογράφηση της έρευνας και επισημάνσεις» και η κ. Νέλλη Βλαστού με θέμα «νέες και εργασία στο πλαίσιο της παραδοσιακής ελληνικής κοινότητας και του σύγχρονου μετασχηματισμού της».

Επιπλέον, ο κ. Παναγιώτης Καρόπουλος παρουσίασε εκ μέρους της entersoft το ψηφιακό κομμάτι της έρευνας με τίτλο «πρωτότυπο λογισμικό για την καταχώρηση πληροφοριών σε σημεία ενδιαφέροντος», η μουσειολόγος του Αγροτικού Εθνογραφικού Μουσείου (Α.Ε.Μ.Α.) Δήμου Ελασσόνος κ. Φανή Καλοκαιρινού είχε ως θέμα «Α.Ε.Μ.Α.: Η τεκμηρίωση της συλλογής, η μουσειολογική μελέτη και η εφαρμογή της», ενώ ο φιλόλογος Γιώργος Νακούλας είχε ως θέμα «η επαφή με τα αντικείμενα του Α.Ε.Μ.Α. και η διαδικασία καταγραφής τους». Απονεμήθηκαν τιμητικά διπλώματα στους τριακόσιους και πλέον συμμετέχοντες στην έρευνα. Όλοι τους κάτοικοι και επαγγελματίες της επαρχίας Ελασσόνας. Σύντομη αναφορά στην ιστορία του χωριού έκανε ο κ. Αθανάσιος Δήμκος.

Με την παρουσία τους τίμησαν την εκδήλωση κι απηυθύναν χαιρετισμό ο π. Βασίλειος από την Μονή Σπαρμού Ολύμπου ως εκπρόσωπος του Μητροπολίτη Ελασσώνος κ.κ. Χαρίτωνα, ο αντιπεριφερειάρχης Λάρισας κ. Πινακάς, ο δήμαρχος Ελασσόνας κ. Γάτσας. Στο συνέδριο παρευρέθηκαν ο αστυνομικός διευθυντής Ελασσόνας κ. Μουταφίδης, αντιπροσωπία αποστράτων της πολεμικής αεροπορίας και ο πρόεδρός της κ. Παπαδόπουλος και άλλοι επίσημοι.

Ακολούθησε λαϊκό-δημοτικό γλέντι με ζωντανή ορχήστρα. Τα παιδιά του συλλόγου χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς και καταχειροκροτήθηκαν. Κατά τη διάρκεια του γλεντιού προσφέρθηκαν δωρεάν παραδοσιακές πίτες, νιβατό και άλλα προϊόντα της Βερδικούσιας.

Διοργάνωση συνεδρίου: «Εκδόσεις Θωμάς Λιόλιος», Δολίχη Ελασσόνας...

Ομότιμος καθηγητής λαογραφίας ο κ. Ευάγγελος Αυδίκος, Γιώργος Κούζας, μέλος της ερευνητικήςκαι συγγραφικής ομάδας & Θωμάς Λιόλιος, φιλόλογος Πρόεδρος του Α.Ε.Μ.Α.

Ελένη Μπλιούμη: Βραβείο συμμετοχής στην έρευνα του προγράμματος για τον πολιτισμό, την ιστορία και την παράδοση

Βερδικούσια Ελασσόνας

Κέντρο Πολιτισμικής-Λαογραφικής Πληροφόρησης (Κ.Π.Λ.Π.) αποτελεί το Α.Ε.ΜΑ.

Το Αγροτικό-Εθνογραφικό Μουσείο Αραδοσιβίων Ελασσόνας, βρίσκεται στα όρια των δημοτικών Κοινοτήτων Γαλανόβρυσης και Στεφανόβουνου Ελασσόνας

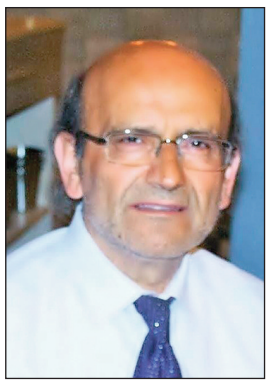

του **Σταύρου Σαχινίδη**
οικονομολόγου

Το Α.Ε.Μ.Α. συμμετέχει στους φορείς υλοποίηση του έργου, με τίτλο ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΒΙΩΣΗ - ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΛΟΓΟΥ-ΕΙΚΟΝΑΣ-ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, που υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ».

Σκοπός του ΑΕΜΑ είναι η διενέργεια επιστημονικής έρευνας σχετικά με την διερεύνηση του Λαϊκού Πολιτισμού και ιδιαίτερα των χορών, των δημοτικών τραγουδιών και των λαϊκών δρωμένων της Επαρχίας Ελασσόνας με στόχο να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά της για τη δημιουργία ενός Κέντρου Πολιτισμικής-Λαογραφικής Πληροφόρησης με διαδραστικά πολυμέσα.

Επιπλέον τα αποτελέσματα της έρευνας θα αξιοποιηθούν πλήρως στην δημιουργία του Κέντρου Πολιτισμικής-Λαογραφικής Πληροφόρησης, όπου οι επισκέπτες του Μουσείου θα μπορούν να ενημερώνονται για τα εκθέματά του αλλά και για τον ζωντανό Λαϊκό Πολιτισμό και την ζώσα παράδοση της περιοχής, μέσω των διαδραστικών πολυμέσων και των άλλων ηλεκτρονικών εφαρμογών.

Ειδικότερα το Αγροτικό-Εθνογραφικό Μουσείο Αραδοσιβίων Ελασσόνας, ως Φορέας υλοποίησης του έργου πραγματοποιεί συμπληρωματική έρευνα, η οποία καλύπτει την φωτογραφική και βιντεοληπτική τεκμηρίωση της επιστημονικής έρευνας που θα γίνει από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Το Α.Ε.Μ.Α., παράλληλα με το ερευνητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου, θα ερευνήσει συμπληρωματικά και θα καταγράψει φωτογραφικά και βιντεοσκοπικά τους χορούς, τα δημοτικά τραγούδια και τα λαϊκά δρώμενα της Επαρχίας Ελασσόνας, ώστε να συμβάλλει στην καλύτερη επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας.

Το ερευνητικό έργο ήχου και εικόνας έχει ανατεθεί σε τρεις ειδικούς εξωτερικούς συνεργάτες (ένας φωτογράφος, ένας κάμεραμαν και ένας ηχολήπτης), οι οποίοι επισκέπτονται τα χωριά της Επαρχίας Ελασσόνας, όπου γίνονται διάφορες εκδηλώσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα συμβάλλουν στην ανάδειξη των πολιτισμικών δεδομένων της περιοχής Ελασσόνας και στον εμπλουτισμό των γνώσεων των επισκεπτών του Μουσείου και κυρίως, των μαθητών, οι οποίοι προσέρχονται από όλη την Ελλάδα, προσφέροντάς τους ευκαιρίες ενημέρωσης-γνωριμίας με την πολιτισμική φυσιογνωμία και τα ιδιαίτερα πολιτιστικά, ιστορικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά της τοπικής κοινωνίας και της περιοχής της Επαρχίας Ελασσόνας. Επιπλέον, με την διάχυση, διάθεση και αξιοποίηση των πολιτιστικών δεδομένων στο διαδίκτυο, το έργο αυτό θα συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού.

Μια διαδικασία που αφενός θα επιτρέψει να ενεργοποιηθεί η συλλογική μνήμη των κατοίκων της περιοχής και η φαντασία των επισκεπτών της, αφετέρου να δημιουργηθεί ένα πολιτιστικό κύτταρο ικανό να δώσει αναπτυξιακή πνοή στην περιοχή συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τουριστικής επιχειρηματικότητας.

Άλλωστε, η περιοχή της Ελασσόνας διακρίνεται για την μεγάλη ποικιλία των πολιτισμικών της πόρων, οι οποίοι της προσδίδουν μιαν ιδιαίτερη πολιτισμική φυσιογνωμία. Η ιστορική πορεία των κατοίκων της, από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη εποχή, δημιούργησε έναν πολυσύνθετο πολιτισμό, ο οποίος είναι ενταγμένος στο ευρύτερο κοινωνικό-φυσικό-πολιτιστικό περιβάλλον της και διατηρήθηκε ζωντανός ανά τους αιώνες. Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκε μια μεγάλη ποικιλία κοινωνικών και άλλων πολιτισμικών εκφράσεων, οι οποίες συνθέτουν την παραδοσιακή αλλά και την σύγχρονη πολιτισμική ταυτότητα της περιοχής και χρήζουν ειδικής διερεύνησης. Η πολιτιστική κληρονομιά, μαζί με όλα τα παραδοσιακά εθιμικά δρώμενα, που επιβίωσαν, και ο σύγχρονος τοπικός πολιτισμός με τις υπάρχουσες πολιτιστικές υποδομές αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των πολιτισμικών πόρων με πολλές δυνατότητες να αξιοποιηθούν και να συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη.

Η ανάδειξη των ιδιαίτερων πολιτισμικών πόρων της περιοχής Ελασσόνας και η προβολή τους αποτελούν καινοτόμα δράση δεδομένου οτι μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί καμιά εις βάθος έρευνα ενώ οι υπάρχουσες μελέτες περιέχουν γενικές, μόνον, αναφορές.

Για το Α.Ε.Μ.Α. αντικείμενο τίθεται η συλλογή, ταξινόμηση και αξιοποίηση της ψηφιοποιημένης συλλεχθείσας Άυλης κληρονομιάς, ανάδειξη και αξιοποίηση σύγχρονων υποδομών καινοτομίας για τη διάδοση της με καινοτόμες δομές μουσειακής ξενάγησης υπό τη Μουσειολογική εφαρμοσμένη και το διοικητικό χωρικό ανασχεδιασμό έπειτα της συλλογής των ερευνητικών ευρημάτων αποδελτιωμένης και απομαγνητοφωνημένης λαϊκής πληροφορίας.

Το Α.Ε.Μ.Α., ως εκπρόσωπος της έρευνας, καταγραφής&διάσωσης των λαογραφικών στοιχείων Πολιτισμού, και προβολής παραδοσιακού υλικού και εθιμικών μορφών ζωής, θα αποτελέσει την αρχή και απόληξη του τριγώνου γνώσης – έρευνας. Θα συντελέσει σε προερευνητικό στάδιο σε διαμόρφωση του δικτύου κρίσιμων πληροφοριοδοτών της έρευνας και της συλλογής θεμελιώδους αρχειακού υλικού έρευνας αλλά και το φορέα ο οποίος μετά τη διενέργεια έρευνας στις υποδομές του υπό την Μουσειολογική Επιστημονική Καθοδήγηση θα προσομοιωσεί σε εργαστηριακό περιβάλλον τη ψηφιακή μουσειακή περιήγηση μέσω smartphone, tablet υπό τη βασική ιδέα ότι κάθε σημείο ενδιαφέροντος (έκθεμα) θα αποκτά ετικέτα (tag), γύρω από την οποία θα συγκεντρώνονται/ παρέχονται υπηρεσίες διαφορετικού τύπου, στη συσκευή περιήγησης κάθε επισκέπτη.

Για το Α.Ε.Μ.Α. αντικείμενο τίθεται η συλλογή, ταξινόμηση και αξιοποίηση της ψηφιοποιημένης συλλεχθείσας Άυλης κληρονομιάς, ανάδειξη και αξιοποίηση σύγχρονων υποδομών καινοτομίας για τη διάδοση της με καινοτόμες δομές μουσειακής ξενάγησης υπό τη Μουσειολογική εφαρμοσμένη και το διοικητικό χωρικό ανασχεδιασμό έπειτα της συλλογής των ερευνητικών ευρημάτων αποδελτιωμένης και απομαγνητοφωνημένης λαϊκής πληροφορίας. Σήμερα το πρόγραμμα βρίσκεται κοντά στην ολοκλήρωσή του.

Η κατάσταση της Ελασσόνας κατά το 1913 (υποδομές και καταστήματα)

του **Παύλου Λάλου**
συνταξιούχου δημοσιογράφου συγγραφέα

Αμέσως μετά την απελευθέρωση το 1912 η Ελασσόνα κι η περιοχή της, με την ένταξη στο Ελληνικό κράτος, είχε να αντιμετωπίσει το θέμα της ανασυγκρότησης των υποδομών και την προσαρμογή στη νέα κατάσταση που όλα έδειχναν ότι ήταν χωρίς πισωγύρισμα προς την Οθωμανική σκλαβιά, παρόλο που οι μάχες συνεχίζονταν στην Ήπειρο και Μακεδονία. Όμως η Ελασσόνα ως κέντρο των Τούρκων τόσους αιώνες ήταν μια κωμόπολη με έντονο το Οθωμανικό αποτύπωμα. Υπήρχαν τζαμιά, δημόσια κτίρια, τα άδεια σπίτια των Τούρκων που έφυγαν προς άλλα μέρη τουρκοκρατούμενα κλπ.

Από δημοσιεύματα του Ελληνικού τύπου της εποχής αντλούμε στοιχεία που μας επιτρέπουν να αναπλάσουμε την μορφή της αγοράς και των υπηρεσιών (υποδομών) της μικρής πόλης το 1912-13. Ένα άρθρο[1] του Θρασή (Θρασίβουλου) Μακρή, «Εντυπώσεις στα πεταχτά η Ελασσών» στη Μικρά, 15/3/1913, της Λάρισας, είναι πολύ κατατοπιστικό, αφού περιγράφει ότι είδε ο ίδιος σε επίσκεψή του στην Ελασσόνα. Η διαδρομή που ακολούθησε ήταν από τον Τύρναβο, το δρόμο της Μελούνας προς Ελασσόνα, μάλιστα αναφέρει ότι υπήρχαν πρόχειρα θαμμένοι Τούρκοι στρατιώτες που τα χώματα είχαν παρασυρθεί και ήταν σε κοινή θέα.

Στην Ελασσόνα μπαίνοντας από την πλευρά της Τσαριτσάνης υπήρχε πρώτα η τουρκική συνοικία όπου «κατά το πλείστον ερήμην» αφού οι κάτοικοι έφυγαν (μετά τη νίκη των Ελλήνων το 1912) κυρίως προς τη Θεσσαλονίκη. Στην περιοχή βρίσκεται και το τουρκικό ταμείο, με «ζωγραφισμένη επί της προσόψεως ημισελήνους». Ο δρόμος είναι λιθόστρωτος, με κάποια «πενιχρά τουρκικά παντοπωλεία». Πριν το ποτάμι (Ελασσονίτικο) υπήρχε το Τηλεγραφείο, που τότε ήταν ότι ποιο σύγχρονο, εκεί υπηρετούσε ένας αδερφός του Σωτήρη Σκίπη (μετέπειτα ποιητή- Ακαδημαϊκού) ο Σπύρος Σκίπης. Υπήρχαν οι τούρκικοι στρατώνες και αποθήκες των προ της πόλης, νότια. Από τα 5 τζαμιά της Ελασσόνας, γράφει, τα δύο μόνο ήταν σε καλή κατάσταση. Αυτά ήταν α)το τζαμί που σώζεται στην πλευρά του Βαροσίου, β)το τζαμί των στρατώνων, γ)το τζαμί στη θέση του σημερινού ναού Αγίου Δημητρίου, δ)το τζαμί τεκές στην βόρεια πλευρά της Ελασσόνας στην ΠΑΠ, δ)το τζαμί στο στιαροπάζαρο.

Τα καταστήματα της Ελασσόνας ήταν σε δρόμο στο κέντρο, όπως και σήμερα ακόμα. Καφενείο το «ΚΕΝΤΡΟΝ» του Νίκου Νιάμα, όπου ο Γ.Κρανιώτης έκανε παραστάσεις «χαρτίνου θεάτρου» δηλ. Καραγκιόζη, προς τέρψη των κατοίκων. Το Καφενείο των Αδελφών Δούφα είχε και σφαιριστήριο. Το εστιατόριο του Σπ. Τσακνιά (Λαμιέως) διέθετε κάθε βράδι κοκορέτσι Αλαμάνας. Το εμποροπαντοπωλείον «ΝΙΚΗ» του Γ.Κ. Κήκα, άλλο του Αντ. Κίρκου, το εμπορικόν κατάστημα του Ν.Χαρισίου, τα καταστήματα των Λάζ. Κίρκου, Λάζου Κυλώνη, Κ. Φώλλα και Σίας, το Φαρμακείον του Κ.Κατσιγιάννη όπου δέχεται ο ιατρός Φιλήμων Ν. Χαρισίου. Το Ζαχαροπλαστείον και ποτοπωλείον των Αδελφών Τριάρχου, το Ραφείον «ΕΛΛΑΣ» του Δ. Σαμαρά και Ραφείον του Ιωάν. Μαρτινοπούλου και τρίτο Ραφείον του Στ. Τσουχλίδου (Λαρισαίου).

Διοικητής Ελασσόνος ήταν ο κ. Βασιλείου, με αστυνόμον τον Αντ Τρακάδα και ενωματάρχην τον Γ.Φιλιώτην. Στην πόλη υπηρετούσε έφεδρος αξιωματικός και ο έφορος των Θεσσαλικών αρχαιοτήτων κ. Αρβανιτόπουλος «περισυλλέξας όλας τας εν τη εκεί επαρχία αρχαιότητας, μεγάλης αξίας πάσας». Στη συνοικία Βαρούσι υπήρχε για τους χριστιανούς (από το 1859) ο ναός της «Ζωοδόχου Πηγής» φυσικά και ο ναός της Μονής Ολυμπιώτισσας, και Μητροπολίτης ήταν ο κ. Νεόφυτος. Δάσκαλοι στο σχολείο ήταν οι Γ. Γεωργιάδης, Αντ. Νιάμας, Σπύρ. Κόρακας, Ξενοφ. Ματούσιος και η Ευτυχία Παπακωνσταντίνου.

1. Μικρά της Λάρισας και Βασίλης Φ. Πλάτανος, ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΙΔΗΣΕΩΝ 1913-1940), Θεσσαλονίκη 2022,σ.23-26.

5/8/1923- Λήσταρχος Θωμάς Γκαντάρας, η ιστορική αλήθεια για τον θάνατό του

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

Στις 5 Αυγούστου 1923 ο Λήσταρχος Θωμάς Γκαντάρας από την Άκρη Ελασσόνας άφηνε την τελευταία του πνοή στα βουνά των Χασίων, επιβεβαιώνοντας το ευαγγελικό «μάχαιραν έδωκας, μάχαιραν θα λάβεις». Ο συμπατριώτης μας Γιώργος Μπαλής μετά από ενδελεχή έρευνα των πηγών παραθέτει στο βιβλίο του: «Το βιβλίο επισκεπτών της μονής Παλαιοκαρυάς της Κρανιάς Ελασσόνας (ιστορικές πληροφορίες και γεγονότα 1917-1929)» (Λάρισα, 2018), τις ιστορικές μαρτυρίες για τον θάνατο του Θωμά Γκαντάρα. Αποκαθίσταται έτσι η ιστορική αλήθεια του γεγονότος του θανάτου τού και επονομαζόμενου «Μαύρου Λήσταρχου». Επιπλέον, στην εν λόγω έρευνα δημοσιεύονται και στοιχεία Κρανιωτών και Λουτριωτών οι οποίοι είχαν σχέση με τη ληστοκρατία στην περιοχή. Το βιβλίο του Γιώργου Μπαλή παρουσιάστηκε στον Σύλλογο Κρανιωτών Λάρισας.

Γιώργος Μπαλής

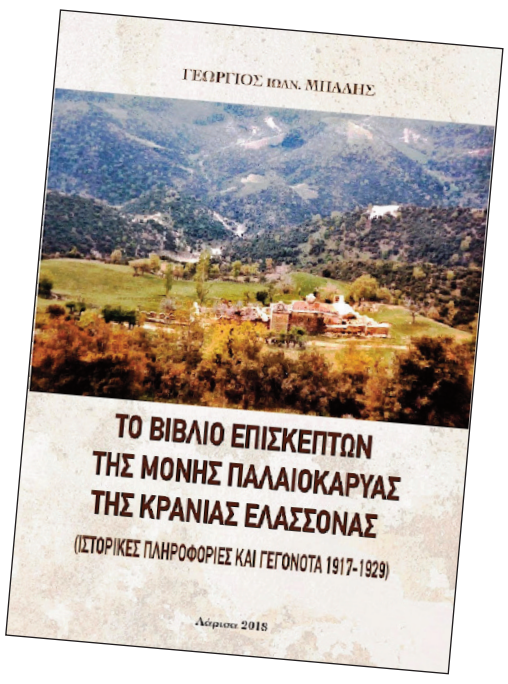

Ηλεκτροφωτισμός Τσαριτσάνης

Η βιομηχανική ιστορία του τόπου δεκαετία του '30

του **Θανάση Νούσια**
τεχνολόγου συστημάτων παραγωγής, αστυνομικού

Έχουν σίγουρα γραφεί και διαπιστωθεί αρκετά για την ιστορία γύρω από τον ηλεκτροφωτισμό στην Τσαριτσάνη τη δεκαετία του 30. Η ανεπάρκεια ηλεκτροφωτισμού ως και το 1929 άλλαξε από τον πετυχημένο Τσαριτσανιώτη επιχειρηματία Αναστάσιο Ταμπακούλη. Με την επιστροφή του στην πατρίδα το 1929 από την Αμερική έφερε και μία πρωτοπόρα για την εποχή αλλά και τα Ελληνικά δεδομένα επιχειρηματική ιδέα. Την λειτουργία εργοστασίου ηλεκτροφωτισμού στην Τσαριτσάνη.

Θα ήταν δύσκολο να επιχειρήσουμε να παραθέσουμε αρκετά ιστορικά στοιχεία που αφορούν σε αυτήν την επιχειρηματική κίνηση χωρίς να μακρηγορήσουμε και θα περιοριστούμε παρά μόνο σε κάποια βασικά. Το εργοστάσιο έκανε έναρξη λειτουργίας τον Απρίλιο του 1930. Το 1932 υπογράφτηκε συμφωνία με την Κοινότητα Τσαριτσάνης. Η συμφωνία μάλιστα κατά καιρούς μπορούσε να αναπροσαρμοσθεί καθώς κατά τις εορταστικές ημέρες απαιτούνταν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια.

Στην πορεία ο Ταμπακούλης προκειμένου να έχει την απαιτούμενη ρευστότητα μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου συνεταιρίστηκε με άλλους δύο ονόματι Μητσιούλης και Σολωμός.

Το μετοχικό κεφάλαιο τότε άγγιζε τις 400.000 δραχμές. Ποσό τεράστιο για τα δεδομένα της εποχής. Τα μικρά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ανά την επικράτεια ήταν ιδιωτικά. Το εργοστάσιο του Ταμπακούλη ήταν μοναδικό στην επαρχία και είχε την ίδια τύχη με τα υπόλοιπα στην Ελλάδα. Εξαγοράστηκε από την ΔΕΗ το 1960. Σήμερα, η εγγλέζικη ντιζελοκίνητη μηχανή που παρήγαγε το ρεύμα, παραγωγής 1929, υπάρχει σε μία αποθήκη στην κωμόπολή μας. Εγκαταλελειμμένη , βουβός μάρτυρας μίας αλλοτινής πρωτόγνωρης ανάπτυξης στον τόπο μας. Το εργοστάσιο κατασκευής της λεγόταν RUSTON και στην Ελλάδα την εισήγαγαν οι Αδελφοί Γρηγοριάδη στη Θεσσαλονίκη.

Η διαφήμιση τους τότε χαρακτηριστικά έγραφε για αυτούς τους κινητήρες: "Ο αρχαιότερος και σπουδαιότερος οίκος διαθέτων επτά εργοστάσια και απασχολών δώδεκα χιλιάδας εργατών, μηχανικών. Κατασκευάζει κινητήρας πάσης φύσεως εσωτερικής και εξωτερικής καύσεως. Κατασκευάζει γεωργικά μηχανήματα, άροτρα, βενζινάροτρα, θεριστικάς και αλωνιστικάς μηχανάς ως και αντλίας παντός τύπου κ.λ.π. Ο οίκος ούτος φημίζεται ιδιαιτέρως διά τους κινητήρας του, εργαζομένους δι' ακαθάρτου πετρελαίου και εκκινούντας εν ψυχρώ (Super-Diesel) καθέτους και οριζοντίους. Οι κινητήρες ούτοι γνωστότατοι καθ' όλην την υφήλιον έχουσιν εν Ελλάδι την μεγαλυτέραν διάδοσιν. Μεγάλη παρακαταθήκη κινητήρων "Ρούστον" και των ανταλλακτικών αυτών εν τη Ελευθέρα Ζώνη Θεσσαλονίκης". Στην Ελλάδα ανάλογοι κινητήρες σήμερα υπάρχουν μόνο ως εκθέματα εταιρειών με σχετική ιστορία, όπως για παράδειγμα αλευρόμυλοι. Ανάλογη τύχη θα μπορούσε να έχει και αυτός ο κινητήρας που βρίσκεται στην Τσαριτσάνη. Θα μπορούσε κατόπιν συντηρήσεως, να είναι βιομηχανικό έκθεμα σε κάποιο σημείο του τόπου μας.

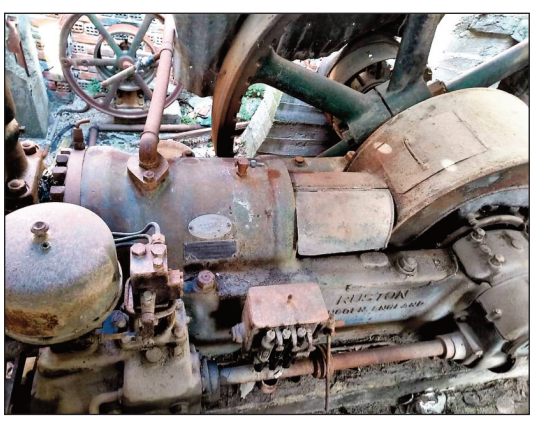

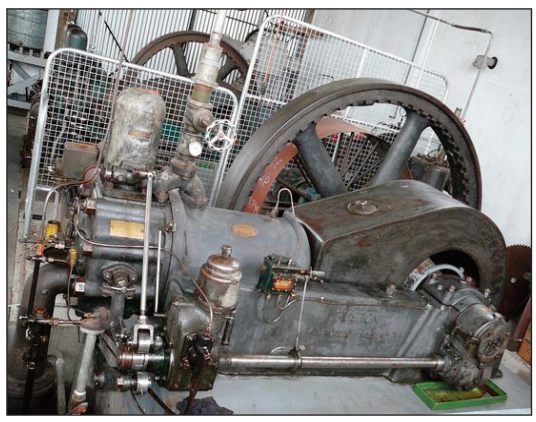

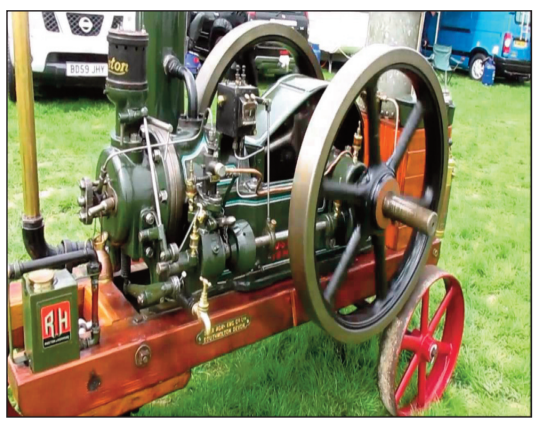

Η ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗ ΤΟ 1570

του **Κώστα Σπανού**
συγγραφέα
εκδότη του περιοδικού «Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

Σε προηγούμενη σύντομη αναφορά μου παρουσίασα την Ελασσόνα του 1506. Στο παρόν άρθρο μου θα ασχοληθώ με την γειτονική της Τσαριτσάνη, αλλά με βάση την οθωμανική απογραφή του 1570. Το 1570, η Τσαριτσάνη ήταν ο μεγαλύτερος οικισμός της επαρχίας Ελασσόνας, με 810 οικογένειες, από τις οποίες οι 175 ήταν χηρών γυναικών, και επιπλέον 193 ενήλικους άγαμους, δηλαδή νέους άνω των 14 ετών.

Αν υπολογίσουμε πενταμελείς τις 630 πλήρεις οικογένειες και τετραμελείς αυτές των 175 χηρών γυναικών, ο πληθυσμός της Τσαριτσάνης το 1570 ανερχόταν γύρω στις 4.000 (3.150+700+193). Όλοι αυτοί πρόσφεραν, ως πρόσοδο στον τιμαριούχο τους 65.545 άσπρα (104 κάθε οικογένεια). Τα μεγαλύτερα ποσά της προσόδου έλαβε ο τιμαριούχος από το σιτάρι (15.210 άσπρα) και από τα αμπέλια (14.400 άσπρα).

Η παραγωγή σιταριού ανήλθε στα 585 φορτώματα, δηλαδή σε 51.480 οκάδες ή 65.997,33 κιλά (66 τόνους). Επιπλέον οι Τσαριτσανιώτες, στα αλώνια του 1570, είχαν 60 φορτώματα κριθάρι και 31 σίκαλη (βρίζα), δηλαδή άλλα 91 φορτώματα δημητριακών (8.008 οκάδες ή 10.266,25 κιλά). Για τα ζώα τους αλώνισαν 80 κοιλά (4.105 περίπου σημερινά κιλά) βρώμη και βίκο.

Για τις ανάγκες της οικογένειας καλλιεργούσαν φακές και φασόλια. Το 1570 είχαν σοδειά 18 κοιλά φακές (923,616 σημερινά κιλά) και 2 κοιλά φασόλια (102,624 σημε-ρινά κιλά). Ενδιαφέρον έχουν οι άλλες σοδειές: 583 δέματα λινάρι και άλλα 4 επεξεργασμένα, 380 δέματα καννάβι και 111 μπάλες βαμβάκι. Η αμπελοκαλλιέργεια στην Τσαριτσάνη έχει παράδοση πολλών αιώνων. Το 1570 καλλιεργούνταν 1.200 στρέμματα, με τα οποία ασχολούνταν σημαντικό τμήμα της κοινότητας.

Η κτηνοτροφία ήταν περιορισμένη. Γνωρίζοντας ότι για κάθε 3 πρόβατα απέδιδαν φόρο 1 άσπρο, τα 1.140 άσπρα αντιστοιχούν σε 3.420 πρόβατα, ήτοι 4 πρόβατα, κατά μέσο όρο, για κάθε οικογένεια. Η μεγάλη παραγωγή λιναριού, κανναβιού και βαμβακιού σημαίνει ότι γινόταν επεξεργασία τους.

Με το καννάβι κατασκεύαζαν σχοινιά και χοντρά υφάσματα, με το λινάρι διάφορα υφάσματα και με το βαμβάκι διάφορα, επίσης, υφάσματα. Έμμεσα, λοιπόν, συμπεραίνουμε ότι, στην Τσαριτσάνη, ήδη στα μέσα του 16ου αιώνα, υπήρχαν βιοτεχνίες επεξεργασίας των προϊόντων αυτών, υφαντουργεία και προφανώς και βαφεία.

Για να πάρουμε μία εικόνα του οθωμανικού φορολογικού συστήματος, θα αναφέρω το όνομα μόνο των φόρων: φόρος χοίρων, κυψελών, κήπων, άροσης και ζώων, γάμων (ασχέτως αν και πόσοι τελούνταν), αερικού, δικαιώματος ιδιοκτησίας και η σπέντζα (5.345 άσπρα) επειδή οι χριστιανοί έτρωγαν χοιρινό κρέας! [Βιβλιογραφία: Machiel Kile (μετ. Σταυρούλα Σδρόλια), «Επτά οικισμοί της Ελασσόνας το 1570 κατά το φορολογικό κατάστιχο TD 695 (Βαλανίδα, Δολίχη, Δομένικο, Ευαγγελισμός, Πύθιο, Συκιά και Τσαριτσάνη)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 66 (2014) 3-16]. www.thessaliko.gr.

Ο ηγούμενος της Μονής Αναλήψεως του Σωτηρος Συκέας και εμψυχωτής των ελεύθερων πολιορκημένων, επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης, Ιωσήφ

του **Ιωάννη Δαρή**
θεολόγου
αστυνομικού

Ο εκ Τσαριτσάνης επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης Ιωσήφ, ο εμψυχωτης των Ελευθέρων Πολιορκημένων της Ιερας Πόλεως Μεσολογγίου, που αποτελεί σύμβολο θυσίας και δικαίως συγκαταλέγεται στο Πάνθεον των ηρώων, εθνομαρτύρων και ιερομαρτύρων.. ζούσε στην περιοχή της Συκέας Ελασσόνας, ως μονάχος και ηγούμενος της Μονής Αναλήψεως του Σωτηρος για 13-14 χρόνια

Εκαρη μονάχος στη Μονή Αναλήψεως ή το 1799 ή το 1800. Ο Κωνσταντίνος Κούμας δίδαξε στην Τσαριτσανη 1-2 έτη (1798-1799).. Υπήρξε μαθητής του Κούμα.. Το επιβεβαιώνει ο σπουδαίος δάσκαλος:[1] *«Μεταξύ τῶν μαθητῶν τοῦ τῆς Τσαριτσάνης σχολείου ἔβλεπε με χαράν του ὁ Κούμας και τον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἰωαννίκιον, ἄνδρα φλεγόμενον ὑπό φιλομάθειας και, μεταξύ πολλῶν ἱερωμένων, τον μετέπειτα ἐπίσκοπον Ῥωγῶν Ἰωσήφ».*

Όταν έφυγε ο Κούμας, έφυγε και ο Ιωσήφ από εκεί.. Ακολούθως ή πήγε κατευθείαν στην Ανάληψη και κερώθηκε (1799) ή πήγε έναν χρόνο στη Λάρισα, οπού δίδαξε σε σχολείο και μετά στο μοναστήρι (1800).

Ο Κώστας Σπανός ένας σπουδαίος πνευματικός ανθρώπος της Λάρισας, εκδότης παράλληλα και του βραβευμένου από την Ακαδημία Αθηνών περιοδικού "Θεσσαλικό Ημερολόγιο" σε άρθρο του[2] δίδει σημαντικά στοιχειά.

Τα τελευταία χρόνια ένα χειρόγραφο της Μονής Αναλήψεως απεδείχθη πως ήταν γραμμένο από τον ίδιο τον Ιωσήφ.

Όπως σημείωσε ο Ιωσήφ, στη σελίδα 16 της πρόθεσης, οι προγενέστεροι μοναχοί της Ανάληψης είχαν καταχωρίσει τα ονόματα των αφιερωτών της περιόδου 1725-1803. Η πρόθεση αυτή είχε φθαρεί πολύ και ο Ιωσήφ αποφάσισε να μεταφέρει τα ονόματα των αφιερωτών σε μία νέα το 1803. Η εν λόγω σημείωση έχει ως εξής:

«*Τέλος: μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν τα ὀνόματα τῆς παλαιᾶς πλάκας παῤῥησίας και προθέσεως ἀπό τοῦ 1725ου: ἔτους μέχρι τοῦ: 1803ου: ὅσα δε μέλλουν να γραφοῦν εἰς το ἑξῆς θέλει γραφοῦν ἔμπροσθεν.–*

ἔξω ἀπό τα ὀνόματα τῶν πατέρων ἅτινα καταγραφήσονται εἰς το πρῶτον φῦλλον κατά συνέχειαν με τα παλαιά. οὕτως ἔδοξέ μοι τῷ ταπεινῷ ἡγουμένῳ Ἰωσήφ τῷ κοσμήσαντι ἅμα και ἀντιγράψαντι προ χρόνων ἤδη την δέλτον ταύτην, προ τῆς σχολαρχίας και ἡγουμενίας μου».

Εδώ βλέπουμε σε αυτήν την πρόθεση που την υπογράφει ο Ιωσήφ, πως το 1803 ήταν ήδη ηγούμενος της Μονής (δηλαδή μόλις 3-4 χρόνια μετά την απαρχή της ιερωσύνης του).

Αναφορά στον Ρωγών Ιωσήφ κάνει και ο συνομήλικος του (γεν. 1780) και Τσαριτσανιώτης κληρικός ομοίως.. μέγας διδάσκαλος του Γένους πατήρ-Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων[3] (αυτός μαζί με τον Κοσμά Αιτωλό ήσαν οι μονοί στα χρονικά, που κατείχαν το μέγα οφίκκιο του "Γενικού Αποστολικού Ιεροκήρυκα της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησιάς"):

"*Ο Ἰωσήφ ἐπίσκοπος Ῥωγῶν ἐγεννήθη ἐν Τσαριτσάνῃ τῆς Θεσσαλίας τῷ 1780 ἐκ γονέων ἐναρέτων, πατρός μεν Παρασκευᾶ, μητρός δε Αἰκατερίνης. ἐκπαιδευθείς τα ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῷ σχολείῳ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, και ἀπελθών εἰς το πλησίον τῆς πόλεως Συκέας μοναστήριον τῆς Ἀναλήψεως ἐμόνασε και χειροτονεῖται διάκονος, ἔπειτα δε και ἱερεύς πολλήν ὠφέλειαν παρέχων εἰς την μόνην διά τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας και ἀρετῆς.*"

Στο όνομα της μητέρας του ο πατήρ Κών. Οικονόμος ίσως κάνει λάθος, διότι ίσως λεγόταν Τριανταφυλλιά, όπως προκύπτει από την πρόθεση της Μονής του Σπαρμού.[4] Στη σελίδα 5 της πρόθεσης αυτής, όπου είναι τα ονόματα των αφιερωτών της Τσαριτσάνης, αναφέρονται ο Ιωσήφ και τα μέλη της πατρικής οικογένειάς του: *«ο παπά κυρ Ιωσήφ αναληψιώτης. και αυτάδελφος του. κώνστας: ονόματα, όταν μας πούλησαν το σπίτι τους. παρασκευά, τριανταφιλιάς. Ιωάννου. δημητρίου».*

Την ιδιότητα του δασκάλου, άγνωστη έως τώρα, μας την παρέχει η ενθύμηση, την οποία έγραψε ο ίδιος επίσης στη σελίδα 16 της πρόθεσης: *«(...) προ τῆς σχολαρχίας κ(άι) ἡγουμενίας μου».*

Η πληροφορία αυτή αποσαφηνίζει μία ενθύμηση του κώδικα της Παλιοκαρυάς, η οποία κάνει λόγο για έναν δάσκαλο Ιωσήφ στη Μονή της Ανάληψης, ο οποίος δίδαξε στο σχολείο της Λάρισας, για ένα χρόνο: «*Ἐν ἔτει 1814, Αὐγ. 7, αὐτόν τον καιρό ἦλθε ὁ παπα-Ἰάκωβος εἰς το μοναστῆρι [της Παλιοκαρυάς], ὅστις ἦταν πρῶτον εἰς την Ἀνάληψιν. Ἐνῶ ἔγινε καλόγερος διά χειρός τοῦ παπα-Ἰωσήφ, ὅταν ἦταν διδάσκαλος εἰς την Λάρισαν χρόνον 1, και ὕστερα ἔφυγεν και ἤλθομεν εἰς την Ἀνάληψιν (...)».* Πολύτιμη και αυτή η πληροφορία. Ο Ιωσήφ ήταν σχολάρχης της Λάρισας, για ένα σχολικό έτος, μάλλον το 1799, γεγονός το οποίο δεν μαρτυρείται από καμία άλλη πηγή.

Ενδεχομένως όμως και αργότερα μέσα στα 14 έτη περίπου που έμεινε στο μοναστήρι, να πήγε εκ νέου στη Λάρισα ή σε κάποιο άλλο ελληνικό εχολειο να διδάξει.

Ήταν σύνηθες οι καλόγεροι να μαθαίνουν γράμματα στα παιδιά λόγω των εγκυκλίων σπουδών τους ή της τριβής τους με τα βιβλία των μοναστηριών.

Πρέπει να αναφερθεί κιόλας πως εντός της Ιερας Μονής Αναλήψεως, υπάρχει μια κρυπτή, που συμφωνά με την παράδοση, λειτουργούσε ως κρυφό σχολείο.

Σε κάποιες δημοσιεύσεις σχετικά με τη δράση του Ιωσήφ ως Ηγούμενου της Μονής, γίνεται λόγος για συμμετοχή του στην επανάσταση του πάπα-Θύμιου Βλαχάβα, του περίφημου ρασοφορεμένου κλεφταρματολού από την Ασπροκκλησιά Καλαμπάκας.

Όταν το 1809 ο εκ Βιθυνίας της Μικράς Ασίας, φλογερός Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Άρτης Πορφύριος μετατέθηκε στη Μητρόπολη της Ελασσόνας ο Ιωσήφ γνωρίσθηκε με αυτόν.

Σχετικά με την περίοδο του Πορφυρίου στην Μητρόπολη Ελασσώνος υπάρχουν στοιχειά:[5]

«και οἱ κακοὶ ἄνθρωποι ἐπληροφόρησαν ἐκεῖνον τον τύραννον [Ἀλήπασα], τι Ἰγνάτιος και τι Πορφύριος, ἔγραψεν εἰς την Κωνσταντινούπολιν, ἥνωσε τάς δύο ἐπαρχίας, Ἰωάννινα και Ἄρτα, ἔλαβον και ἐγώ προεδρικῶς την Ἐλασσόνα περιεχομένην εἰς την ἰδίαν ἐπικράτειαν τοῦ τυράννου".

Το 1813 ο Πορφύριος, επέστρεψε στην Μητρόπολη Ναυπάκτου και Άρτης.

«από τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος, τῆς ἐλεηθείσης αὐτῷ προς παραμυθίαν μετά την ἀνωτέρω περίστασιν και ἀνεδέχθη πάλιν δικαίῳ λόγῳ την πληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν...».

Αλλά πήρε και τον Ιωσήφ μαζί του... Εκεί τον όρισε Πρωτοσύγκελο και βοηθό του.

Συνοψίζω επομένως πως ο Ιωσήφ μόνασε στο μοναστήρι μας, Αναλήψεως Του Σωτήρος, από το 1799 ή 1800 έως το 1813. Και αυτή η σπουδαία προσωπικότητα ελάμπρυνε τη Μονή και ως Ηγούμενος αυτής για τουλάχιστον 10 έτη.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

1) *Κωνσταντίνου Κούμα "Ιστορίαι των ανθρωπίνων πράξεων", 12 (Βιέννη 1832) σελ.585.*
2) *«Η πρόθεση της Μονής Αναλήψεως Ελασσόνας. Οι οικισμοί και τα ονόματα των αφιερωτών τους. Νέα στοιχεία για την πατρίδα του Ιωσήφ των Ρωγών, 1803», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, τομ. 64 (Λάρισα 2013) σελ. 305-334.*
3) *Ακαδημία Αθηνών, ΚΕΜΝΕ, Αρχείο Οικονόμου, XXX, 11.*
4) *Θωμά Μπούμπα, "Ο κώδικας της Μονής Αγίας Τριάδος Σπαρμού Ολύμπου, 1602-1877" (Βιβλιοθήκης Ολυμπιώτισσας 224).*
5) *Παρατηρήσεις σε κατάλογο Ἐπισκόπων, 1833 (Γ. Α. Κ. Ὀθωνικό, L. 8, ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΑ 3 (1986-87).*

Τόπος και κλεφταρματολισμός στο δημοτικό τραγούδι

ΜΕΡΟΣ Γ΄

του **Ευάγγελου Αυδίκου**
συνταξιούχου καθηγητή Λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας - συγγραφέα

Ο λουφές, δηλαδή η δυνατότητα μισθοδοσίας των μελών μιας κλέφτικης ομάδας με πλούτη προερχόμενα από πλιάτσικο, απαγωγές και εκβιασμούς, διασφαλίζει τη συνέχεια της ομάδας και ταυτόχρονα εγγυάται το κύρος του καπετάνιου. Αυτό το γνωρίζει πολύ καλά ο Καταρραχιάς και διαμηνύει τις επιθυμίες του στους χριστιανούς και μουσουλμάνους προεστούς και «κοτζαμπαζήδες».

Δέν είν' ό περσυνός καιρός, δεν είν' ο Ταφίλ Μπούζης,
να περβατής Δερβέναγας, να περβατής καβάλλα!
Φέτο το λέν' Καταρραχιά, το λένε Καραμέτζο,
το λεν' παιδιά Τζαπόπουλα, Δημήτρη καί Γιωργάκη,
το λένε και Ζακόπουλο, το λεν' Μαμαλυγγίδη.
Γράφουν οι Κλέφταις γράμματα, στα Τρίκαλα τα στέλνουν·
«Σ'εσέ Κυρ Νάσσο προεστέ, σ' εσάς, Κοτζαμπασσίδες!
Να στείλετε την ξαγορά, μια κατοστή πουγγι' άσπρα,
να μην καούνε τα χωριά, Φανάρι καί Καρδίτζα,
κ' εμπούμε και στα Τρίκαλα και κάμωμέ σας σκλάβους.»
Σιαμήμπεης σαν τ' άκουσε βαρυά 'χολοτάρτη·
πιάνει τους κάνει γράμματα, και βάνει μαύρη βούλλα·
«Τι ξαγορά γυρεύετε; τι ξαγορά ζητάτε;
Αν δε σας πιάσω ζωντανούς, κι'αν δέ σας παλουκώσω!»
(Ζαμπέλιος 1852, 651/67)

Η άρνηση συνιστά αμφισβήτηση, που μπορεί να λυθεί είτε με την παραδειγματική τιμωρία είτε με τη δολοφονία του καπετάνιου και τη διάλυση της ομάδας, με αίτημα προστασίας σε άλλη ομάδα ή στις οθωμανικές αρχές.

Η συσσώρευση πλούτου και η τιμωρία αποτελούν συστατικά για την ύπαρξη ενός ταϊφά αλλά και για την αποδοχή του καπετάνιου ως επικίνδυνου αντιπάλου για την εξουσία. **Οι φιλοδοξίες του κλέφτη** ήταν να ανεβεί στη δεύτερη βαθμίδα της πολεμικής αριστοκρατίας, τον αρματολό, που ήταν ο στρατιωτικές διοικητής μιας γεωγραφικής ενότητας (Αγράφων, Ασπροποτάμου, Ολύμπου, κ.λπ). Ένα τέτοιο παράδειγμα ανόδου στη στρατιωτική ιεραρχία είναι η περίπτωση του Καραϊσκάκη, που έχει μελετηθεί συστηματικά από τον Τζάκη (2021). Αναγνωρίστηκε ως ιδιαίτερα ικανός στην ένοπλη δράση, αλλά και στην ανάπτυξη σχέσεων με άλλους κλέφτες ή αρματολούς, αλλά και με τους αξιωματούχους της οθωμανικής διοίκησης, τα περίφημα καπάκια (Παπαγιώργης 2003), για τα οποία κατηγορήθηκε από τον Μαυροκορδάτο και άλλους. Ο Τζάκης τον χαρακτηρίζει ως ανέστιο οπλαρχηγό, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1821-αρχές 1822, που υπηρετούσε στο ένοπλο σώμα του Γώγου Μπακόλα (2021, 25). Με άλλα λόγια, ο χαρακτηρισμός του ως ανέστιου ορίζει και τη **διαφορά του κλέφτη/οπλαρχηγού, στα πρώτα επαναστατικά χρόνια, από την ιδιότητα του αρματολού, ο οποίος είχε αποκτήσει τη δική του εστία, το δικό του τόπο: το αρματολίκι.**

Η απόκτηση τόπου, ωστόσο, ήταν δύσκολη υπόθεση. Ο Καραϊσκάκης υπηρέτησε στην ομάδα του Κατσαντώνη, ο οποίος δεν κατάφερε να αποκτήσει αρματολίκι, παρά τη γενναιότητά του. Προφανώς, το αρματολίκι ήταν το ιδεατό για κάθε κλέφτη.

Εγώμ' ο Κώστας ξακουστός, ο Κώστας Μπουκοβάλας·
μένα με ξέρουν τάρματα, με ξέρ' ο κόσμος ούλος,
και θέλω τον μουρασελέ, να γείνω καπετάνιος,
το θέλ' από το Μέτσοβο, κι' από το Πατραντσίκι.»
(Εθνικά άσματα 1896, 10)

Ο κλέφτης έχει ως επιλογή τη δυνατότητα να προσκυνήσει τους Τούρκους, να γίνει δηλαδή συνεργάτης της οθωμανικής εξουσίας αποκτώντας το στίγμα του τουρκοπροσκυνημένου, ή το πρόθεμα «Τούρκος» στο όνομά του (π.χ. Τουρκο-Θέος αποκαλείται από το κλέφτικο τραγούδι ο Νάκας Θέος που σκότωσε τον Λεπενιώτη), ακόμη κι αν οι επικυρίαρχοι Οθωμανοί προσπαθούν να τους δελεάσουν με την υπόσχεση της απόδοσης του τίτλου του αρματολού. Είναι καχύποπτοι απέναντι σε τέτοιες προθέσεις.

Η μάχη για το αρματολίκι είναι συνεχής και συχνά αιματηρή, με εναλλαγές από τη θέση του κλέφτη σ' εκείνη του αρματολού και αντίστροφα. «Η διάρθρωση των αρματολικών ομάδων», σχολιάζει ο Ασδραχάς, «υπακούει στην οικογενειακή διάρθρωση και η διαδοχή προσλαμβάνει κληρονομικό χαρακτήρα: ωστόσο, οι συγγενικοί δεσμοί δεν αντιστέκονται πάντα στην εσωτερική δυναμική της ομάδας, που κάποτε διασπάται σε ανταγωνιζόμενες μερίδες παρά τους δεσμούς αίματος οι συγκρούσεις ανάμεσα στους συγγενείς διαιωνίζοντα με τη μορφή της βεντέτας που χαρακτηρίζει επίσης του εξωτερικούς ανταγωνισμούς (Ασδραχάς 2019, 7).

Ο κλεφταρματολισμός όντως είναι μια διελκυστίνδα **εξουσίας που στηρίζεται** στην **κληρονομική διαδοχή και στη συσσώρευση αγαθών**, αλλά και στη δημιουργία **δικτύων επαφών με τους οθωμανούς** επικυρίαρχους. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι το αρματολίκι του Ασπροποτάμου, το οποίο οι Στουρναραίοι το κληρονόμησαν από τον Λάπα, τον προηγούμενο αρματολό.

Βουνά μου απ' τ' Ασπροπόταμο με τα πολλά τα χιόνια,
τα χιόνια μην τα λυώσετε όσο ναλθούν και τάλλα·
τ' είναι ο Στουρνάρης άρρωστος βαρειά για να απαιθάνη·
και τους ιατρούς εκάλεσε να τον αποφασίσουν ,
κη από τα παλληκάρια του εκάλεσε τον πρώτον.
«Έλα, Φοντύλη, αδελφέ και πρωτοπαλληκάρι,
έλα κάθου στα γόνατα, έλα κάθου σιμά μου·
σ' αφίνω διάτα το παιδί, το μικροχαϋδεμένο
τ' είναι μικρό κη ανήξερο, τ' άρματα δεν γνωρίζει·
να μ' έχης έννοια τα χωριά και το καπετανλίκι,
γέροντες θέλουν χάιδεμα, κη αγάδες θέλουν άσπρα,
κη ο καπετάνιος δόκιμος για να τους κυβερνήση»
(Εθνικά άσματα 1896, 7)

Το στοιχείο που διαφοροποιεί τον αρματολό από τον κλέφτη είναι ότι ο πρώτος έχει ένα τόπο δικό του, του οποίου τα όρια ορίζονται με σαφήνεια (Άγραφα, Ασπροπόταμος, Ελασσόνα, Όλυμπος, κ.λπ.). **Ο τόπος του δεύτερου είναι ρευστός**, συγκροτούμενος από τα γεωγραφικά σημεία της ένοπλης δράσης του. Υπ' αυτή την έννοια, ο τόπος του κλέφτη στην ευρύτερη περιοχή είναι η κεντρική και νοτιοανατολική Πίνδος, με προέκταση στον Όλυμπο, τον Κίσσαβο και τον Κόζιακα. Αυτή η ευρύτερη περιοχή ταυτίζεται με τα βουνά του κλέφτη. Πρωτίστως, ο τόπος του είναι επισφαλής, γιατί η δράση του εναντιώνεται σε κάθε μορφή εξουσίας, οπότε η ζωή του βρίσκεται σε συνεχή διακινδύνευση.

Αντίθετα, το αρματολίκι είναι ένας σταθερός τόπος, του οποίου η εξουσία μετακινεί τον ένοπλο από την παρανομία στη νόμιμη άσκηση εξουσίας.

Ο κλέφτης πια εντάσσεται στο σύστημα εξουσίας, τόσο των Οθωμανών με τους πασάδες, τους μπέηδες και τους δερβεναγάδες, όσο και των χριστιανών με τους προεστούς και τους κοτζαμπάσηδες (Τζάκης 2021, 150). Ωστόσο, η θέση αυτή δεν είναι διασφαλισμένη και επιβάλλει συνεχείς συμμαχίες, επιγαμίες και συγκρούσεις.

Η ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΚΑΒΑΦΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

της **Κορίνας Πάντου**
φιλολόγου, ποιήτριας και θεατρικής συγγραφέως

Η ανθρώπινη κοινωνία μοιάζει μ' απέραντη θάλασσα και ο κάθε άνθρωπος με πλοίο. Αν το «σκαρί» του είναι γερό και έχει τον αναγκαίο εξοπλισμό και τα απαραίτητα εφόδια, τότε γίνεται καλοτάξιδος, αλλιώς συναντά απροσπέλαστα εμπόδια στην πολυκύμαντη αυτή θάλασσα.

Κάθε ταξίδι έχει ένα σημείο εκκίνησης, μια διαδρομή, έναν τόπο προορισμού και έναν ή περισσότερους σκοπούς.

Μήπως μας φανεί παράξενο, αν μαθαίναμε ότι ένας γνωστός μας ξεκίνησε από την Θεσσαλονίκη για την Αθήνα, αλλά μπερδεύτηκε και βρέθηκε στην Αλεξανδρούπολη;

Μήπως μας φανεί παράξενο, αν βλέπουμε κάποιον να περιφέρεται καθημερινά άσκοπα;

Μήπως μας φανεί παράξενο, αν μια ομάδα ανθρώπων άβουλων ή παραπλανημένων, πέφτει στα χέρια κάποιων επιτήδειων και οδηγείται σε «ταξίδια», που με κανένα λόγο δεν ήθελαν να πραγματοποιήσουν τα άτομα της ομάδας αυτής;

Θα πείτε ίσως, ότι αυτοί είναι βλάκες! Με αυτούς θα ασχολούμαστε τώρα; Όχι! Αυτά είναι καθημερινά φαινόμενα, ιδίως το τελευταίο.

Δυστυχώς, αυτά συμβαίνουν και σε ανθρώπους με άρτια σωματικά και ψυχοπνευματικά θεμέλια. Ανθρώπους που γεννήθηκαν υγιέστατοι, αλλά μεγαλώνοντας έχασαν τον μπούσουλα και τον προσανατολισμό τους.

Το ωραιότερο ταξίδι του ανθρώπου είναι το ταξίδι της ζωής του στη Γη. Οι παράξενες, όμως, ενέργειες του και οι συνθήκες διαβίωσης μπορεί να τον εξουθενώσουν. Να τον κάνουν να βολοδέρνεται στη «θάλασσα της κοινωνίας», να τον μετατρέψουν σε ναυαγό, να τον καταποντίσουν.

Από τις απερισκεψίες του ο άνθρωπος μπορεί να «πιάσει πάτο». Από κει είναι δύσκολο να επαναπροσδιορίσει την πορεία του και να αλλάξει «ρότα». Απαιτείται ισχυρή βούληση και αποφασιστικότητα. Για τα δύσκολα λέει ο ποιητής:

Σαν ανεβείς το Έβερεστ,
εύκολα κατεβαίνεις.
Απ' το βυθό της θάλασσας
εις τον αφρό, πώς βγαίνεις;

Χρήστος Κουτσομάρκος

Όλοι μαθαίνουν τη σωστή και τη μη σωστή πορεία στη ζωή. Το καλό και το κακό. Τι πράττουν όμως οι περισσότεροι; Επιδίδονται σε έργα και λόγους, που αργά ή γρήγορα, θα βλάψουν τους ίδιους τους εαυτούς τους και την κοινωνία.

Αν ρίξουμε μια ματιά στην ιστορία θα βρούμε άφθονα παραδείγματα, ατομικά ή συλλογικά, της αλλοπρόσαλλης συμπεριφοράς, που επιβεβαιώνουν τα παραπάνω.

Είναι λοιπόν ή δεν είναι ο άνθρωπος παράξενος ταξιδιώτης;

Πάντα επίκαιρη, βαθιά θετική και διαχρονικά αξεπέραστη παραμένει η πασίγνωστη παράσταση της ζωής στο ποίημα του Κ. Καβάφη «ΙΘΑΚΗ»: **Ένα ταξίδι προς την «Ιθάκη** ή τις «Ιθάκες» του ανθρώπου- «Οδυσσέα.»

Ένα ταξίδι στον χρόνο και στον χώρο, που αξίζει μόνο, γιατί βάζουμε μικρούς και μεγάλους στόχους, βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους. Άλλοτε αυτοί οι στόχοι είναι εφικτοί και μοιάζουν με *«πρωτοϊδωμένα λιμάνια»*, που δίνουν πρόσκαιρη ανακούφιση, αλλά παράλληλα ανατρέφονται μέσα στην ψυχή και στόχοι που υπερσκελίζουν και την ίδια τη ζωή, γιατί είναι στη φύση του ανθρώπου-ευτυχώς- να σχεδιάζει το αύριο και το ¦ «μετά από καιρό», σαν να μην υπάρχει ο θάνατος.

Κι η απόλαυση αυτού του ταξιδιού πηγάζει τελικά σε μέγιστο βαθμό από μέσα μας, από τη δύναμη της ψυχής κι από το πόσο αυτή αγωνίζεται να **επιλέξει την ουσία** και την ποιότητα από κάθε στιγμή.

Ο ελεύθερη σκέψη, η προσαρμοστικότητα, η ορθολογική αντιμετώπιση κι αξιοποίηση των περιστάσεων, η αγωνιστικότητα, και προπάντων **η εκλεκτικότητα** είναι τα αληθινά «άρμενα» του ανθρώπου σ' αυτό το ταξίδι.

Η σταθερή **προσήλωση στο στόχο** είναι ταυτόχρονα το «πηδάλιο» κι η εγγυημένη «ρότα» της αποτελεσματικότητας. «*...Πάντα στο νου σου να'χεις την Ιθάκη...*», συμβουλεύει ο Καβάφης.

Η «περιπέτεια» είναι δεδομένη, με «Λαιστρυγόνες» και «σεντέφια». Η εναλλαγή καλών και άσχημων στιγμών είναι αναπόφευκτη μοίρα του ανθρώπινου βίου. Κι η ευχή του ποιητή είναι «να' ναι μακρύς ο δρόμος», γιατί κάθε περιπέτεια συνεπάγεται θησαύρισμα εμπειρίας και σοφίας.

Πώς καταξιώνεται ποιητικά και πραγματικά αυτό το ταξίδι, που, εν τέλει, συχνότατα δε μας οδηγεί στην «Ιθάκη» μας;

Αξεπέραστη η απάντηση του Καβάφη σε τούτο το υπαρξιακό ερώτημα του καθενός μας. Δε μετράει τόσο το αποτέλεσμα, μα ο αγώνας! Αγώνας με κατεξοχήν ανθρώπινες προδιαγραφές: Βούληση, επιλογή, προσήλωση, κάθαρση της ψυχής από εσωτερικά τέρατα, από παράλογους φόβους κι ιδεοληψίες. Αυτές είναι προδιαγραφές ελεύθερου αγωνιστή, του ανθρώπου με ελεύθερο πνεύμα, που επιλέγει να νοηματοδοτεί θετικά τις πράξεις του και ξέροντας πως η **ευτυχία είναι τελικά απόσταγμα μιας ψυχοπνευματικής, δυναμικής πορείας προς την ευτυχία** «*... Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.*»

Καλύτερα ν' ακούσουμε, λοιπόν, τον ολοκληρωμένο και πληρέστερο όλων των φιλολογικών προσεγγίσεων λόγο του ίδιου του ποιητή:

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να' ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δε θα βρεις,
αν η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή συγκίνησις
το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες,
τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους κουβανείς μες την ψυχή σου,
αν η ψυχή σου δεν τους στήνει εμπρός σου.
Θα μπαίνεις σε λιμένας πρωτοϊδωμένους
Να σταματήσεις σ' εμπορεία Φοινικικά,
και τες καλές πραμάτειες ν' αποκτήσεις,
σεντέφια και κοράλλια, κεχριμπάρια κι έβενους
και ηδονικά μυρωδικά κάθε λογής,
όσο μπορείς πιο άφθονα ηδονικά μυρωδικά
σε πόλεις Αιγυπτιακές πολλές να πας,
να μάθεις και να μάθεις απ' τους σπουδασμένους.
Πάντα στο νου σου να' χεις την Ιθάκη.
Το φθάσιμον εκεί είν' ο προορισμός σου.
Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου.
Καλύτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει
και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,
πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο,
μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη.
Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.
Χωρίς αυτήν δε θα' βγαινες στον δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.
Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν

***Το ποίημα** πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό Γράμματα του Οκτωβρίου - Νοεμβρίου 1911. Ανήκει στα διδακτικά ποιήματα του Καβάφη. Ο ποιητής ήταν τότε σαράντα ετών.*

Ο Έρωτας στον Ερωτόκριτο

της Δρ Ευαγγελία Ράπτου
μεταδιδακτορικής ερευνήτριας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Ο Ερωτόκριτος είναι ομολογουμένως ένα από τα αριστουργήματα της κρητικής λογοτεχνίας στη Βενετοκρατούμενη Κρήτη του 1600, *«προϊόν μιας ανεπτυγμένης αστικής κοινωνίας, ανάλογης με τις κοινωνίες της δυτικής Ευρώπης στην ίδια την εποχή, και βαθύτατα διαποτισμένης από τα πνευματικά ρεύματα της ιταλικής Αναγέννησης».*[1]

Ο λυρισμός του δημιουργού Βιτσέντζου Κορνάρου, «η ποιητική αισθαντικότητα»[2] γίνεται μέσο έκφρασης και περιγραφής του Έρωτα, του κυρίαρχου θεματικού μοτίβου που διαπερνά όλο το έργο. Στους 10.010[3] ιαμβικούς δεκαπεντασύλλαβους ομοιοκατάληκτους στίχους στην Κρητική διάλεκτο ο ποιητής διηγείται την ερωτική ιστορία του Ερωτόκριτου και της Αρετούσας, τις δυσκολίες και τα βάσανά τους ως το τελικό αίσιο τέλος. Όπως αποφαίνεται ο Στ. Αλεξίου,[4] ο απαρτισμός *«ενός ιδανικού ποιητικού κόσμου, συστηματικά υπερχρονικού»* ήταν σκοπός του ποιητή και έκφανση αυτού του κόσμου η βίωση ενός ιδανικού έρωτα, κρίνοντας τουλάχιστον από την διαγραφείσα προσωπικότητα των δύο πρωταγωνιστών και την έκβασή του. Εξάλλου, αυτό το γνώρισμα κατέστησε το έργο και τον δημιουργό του αγαπητό στον λαό, αφού διαβαζόταν «απλήστως» τόσο από τους Αθηναίους στα τέλη του 19ου αιώνα, όσο και από τους Σμυρναίους στις αρχές του 20ού.[5]

Ο έρωτας στη λογοτεχνία γενικά έχει τη δική του ρητορική και τους δικούς του κώδικες, έχει δηλαδή τους δικούς τους τρόπους με τους οποίους εκφράζονται, εκδηλώνονται, μεταφέρονται ως ερωτικά μηνύματα και σηματοδοτούνται οι σχέσεις των ερωτικών υποκειμένων, αποκαλύπτοντας συγχρόνως και τις σχέσεις αυτών των μορφών με τους θεσμούς των κοινωνιών στις οποίες εμφανίστηκαν τα εκάστοτε λογοτεχνικά κείμενα.

Στον Ερωτόκριτο κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί η εξής διαπίστωση: οι μορφές με τις οποίες παρουσιάζεται ο έρωτας είναι τόσο πολλές, που η παράθεσή τους θα ξεπερνούσε κατά πολύ τα περιθώρια μιας τέτοιας εργασίας ή, καλύτερα, θα υπήρχε ανάγκη μιας μονογραφίας με αυτό το θέμα. Για τον λόγο αυτόν η παρούσα εργασία θα εστιάσει σε μια γενική περιγραφή, επιχειρώντας μια υποτυπώδη κατηγοριοποίηση των μορφών που παίρνει ο έρωτας, μια στοιχειώδη ακτινογράφησή του.

Κι ενώ ο έρωτας είναι το κυρίαρχο θεματικό μοτίβο, στους 10012 στίχους η λέξη «έρωτας» απαντάται[6] 52 φορές και η λέξη «αγάπη», τόσο ως ουσιαστικό όσο και ως ρήμα, απαντάται μόλις 76 φορές. Η λέξη «πόθος» εμφανίζεται 114 φορές και η λέξη θάνατος, είτε ως ουσιαστικό είτε ως ρήμα 122.

Σκοπός του ποιητή είναι η εξύμνηση του άδολου έρωτα που γεννιέται ανάμεσα σε δύο νέους, τον Ερωτόκριτο 18 χρόνων και την Αρετούσα 13-14 χρόνων, αλλά και της ανδρείας και της αρετής που τον τροφοδοτούν και συμβάλλουν στην εξελικτική του πορεία.[7] Ο έρωτας απεικονίζεται με πρωτότυπη θέρμη, εξαιρετική απλότητα, συνδυάζοντας με τρόπο θαυμάσιο την υπερβολή και ειλικρίνεια στην έκφραση των βιωμένων αισθημάτων.[8] Η φραστική δύναμη του ποιητή διαγράφει έξοχα τόσο τον ερωτικό πόθο των δύο ερωτευμένων, όσο και τον χαρακτήρα αυτών, το ηθικό ποιόν των οποίων δεν προσβάλλεται σε καμιά περίπτωση.

Στο σημείο αυτό η προσέγγιση του ερωτικού μοτίβου θα γίνει κατά αναλογία με την προσέγγιση του έρωτα στο δημοτικό τραγούδι από τον Ε. Καψωμένο. Σε σχετικό άρθρο του[9] ο Ε. Καψωμένος έκανε λόγο για δύο μορφές του έρωτα: ο έρωτας ως φυσική αξία και ο έρωτας ως διονυσιακή ροπή και δύναμη κοσμογονική. Ωστόσο, δεν είναι εφικτή μια καθολική προσέγγιση του έργου από το πρίσμα αυτών των δύο αξόνων, γι' αυτό η σχετική αναφορά θα περιοριστεί σε μια ενδεικτική – υπαινικτική παρουσίαση.

Α. Ο έρωτας ως φυσική αξία

Η αντίληψη του έρωτα ως φυσικής αξίας μπορεί να ιδωθεί από τη «συμμετοχή» της φύσης στην περιγραφή ανάπτυξης του ερωτικού συναισθήματος των δύο πρωταγωνιστών. Ο ήλιος, το νερό, ο αέρας και η γενικότερα φύση συμμετέχει στην έκφραση του ερωτικού πάθους και την περιγραφή του από τον δημιουργό Κορνάρο:

Εκείνη ουδέ πλουσότητα γυρεύγει, μηδέ χάρες,
μα όλες τση φαίνουνται χιονιές, κι ανεμικές, κι αντάρες. *Β 450*
*Κι ακόμη δεν επρόβαλεν ο **Ήλιος** που τη βράζει,*
κ' εκείνος, που για λόγου του παντοτινά λογιάζει.
…..
*και λαμπυρός παρά ποτέ ο **Ήλιος** φανερώσει,* *Ε 1241*
ξαπλώσει τες ακτίνες του, λάμψη και βράση δώσει—
έτσ' ήτο και στην Αρετή. 'Τό εβγήκεν απ' τα Πάθη,
η καταχνιά του Παλατιού εσκόρπισε κ' εχάθη.
….
Εύκολα και τα κάρβουνα κ' η σπίθα αναλαμπάνει
τ' άχερα, τα λινόξυλα, πούρι και να τα φτάνη. *Α 282*
……
Καρβουνιστιά έχω στην καρδιάν, νερό θέ' να τη σβήσω,
και το νερό στα χείλη του βρίσκω, όντε του μιλήσω. *Γ 522*
……
Ωσά λαήνι οπού γενεί πολλά πλατύ στον πάτο,
κ' εις το λαιμόν πολλά στενό, κ' είναι νερό γεμάτο, *Γ 592*
κι όποιος θελήσει και βαλθεί όξω νερό να χύσει,
και το λαήνι με τη βιάν προς χάμαι να γυρίσει,
μέσα κρατίζει το νερό, κι απόξω δεν το βγάνει,
κι όσον το γέρνει, τόσον πλιά μόνον τον κόπον χάνει—
εδέτσι εμοιάσασι κι αυτοί, κ' ήτον γεμάτοι Πάθη
……

Κ' έχει νερά φαρμακερά, κύματα του Θανάτου, *Δ 635*
βράζου', όχι να δροσίζουσι, σήμερον τα νερά του.
Κ' η λάμψη εκείνη οπού' φεγγεν, εδά με σκοτεινιάζει,
κι ο αέρας που μ' εδρόσιζεν, εδά κεντά και βράζει.

Πάν' τα μαντάτα εδώ κ' εκεί, κι ανεβοκατεβαίνα',
πως ήρθεν ο Ρωτόκριτος, οπού'τον εις τα ξένα. *Α 1782*
Και φέρνει ο αέρας τη λαλιάν τούτη στην Αρετούσα·
χαρά μεγάλην ήδειξε, τ' αφτιά τση όντε τ' ακούσα'·
κι αέρας μες στα σωθικά και δροσεράδα εμπήκε,
κουρφά-κουρφά χαιράμενη περίσσα την αφήκε·

"Η Φύση τσ' αναστεναμούς ήκαμε, όντε κινούσι,

πάντα τα φύλλα τση καρδιάς, ομπρός να τους γρικούσι.
Κι ως έβγουν από την καρδιάν, και μες στο στόμα μπούσι, Γ 327
με τον αέρα βγαίνουσι κι αέρα πά' να βρούσι.

Τση Χώρας σπίτια και στενά σού φαίνετ[ο] εγελούσαν, Α 55
κ' οι γειτονιές εχαίρουνταν κ' οι τόποι αναγαλλιούσαν.
Ήρχισε και μεγάλωνε το δροσερό κλωνάρι,
και πλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση, και στη χάρη.

"Εκείνη οπού μ' ελάβωσε, κι οπού πολλά με κρίνει,
η ομορφιά κ' η λάμψις τση του Ηλιού τσ' ακτίνες σβήνει". Β 180

Οι παραπάνω στίχοι λειτουργούν και σε συμβολικό επίπεδο, προσφέροντας ισχυρά ερείσματα στην απεικόνιση του ιδανικού έρωτα με την καθολική συμμετοχή της φύσης – των φυσικών στοιχείων. Τόσο η ευδαιμονία κι η χαρά, όσο και η δυστυχία ως απόρροια του ερωτικού πάθους δηλώνεται με μεταφορές -κύριο εκφραστικό μέσο- και προσωποποιήσεις δανεισμένες από τον φυσικό κόσμο:

Σαν ήλιος ο έρωτας βράζει την ερωτευμένη ψυχή, σαν ήλιος σκορπά η ομορφιά της κόρης, που λαμπρύνεται από τη χαρά της σωτηρίας του αγαπημένου (Β 449-452, Ε 1241-1244). Με άχυρο μοιάζει η ερωτοχτυπημένη καρδιά, που μόλις πάρει φωτιά και ανάψει γρήγορα η σπίθα ξεφαντώνει. Έτσι η δύναμη του έρωτα ορθώνεται, ξεφαντώνει και θριαμβεύει απρόβλεπτα (Α 282). Και το νερό που τη φωτιά θα σβήσει δεν είναι άλλο παρά η παρουσία του αγαπημένου προσώπου (Γ 522). Και στη συνέχεια με νερό που ξεχειλίζει μοιάζει ο έρωτας και το ερωτικό πάθος όταν οι ερωτευμένοι ανταμώνουν (Γ 591-596). Με αέρα δροσερό μοιάζει ο έρωτας, μεταφορά που έρχεται σε οξύμωρη αντίθεση με την προαναφερθείσα μεταφορική αναφορά στον έρωτα με φωτιά που καίει (Δ 635-638, Α 1781-1786). Και είναι αυτό το αεράκι που βγαίνει που κάνουν να τρέμουν τα φύλλα της καρδιάς (Γ 325-328). Τέλος, η φύση επιστρατεύεται για να περιγράψει το μέστωμα της κόρης και την ομορφιά της (Α 55-58), η λάμψει της οποίας ξεπερνά ακόμα και τη φυσική λάμψη του ήλιου (Β 179-180). Η ομορφιά της κόρης αναδεικνύεται ως αξία φυσική, αξία ακατάλυτη και συγκρίσιμη μόνο με τα ζωτικά στοιχεία του πλανήτη. Μάλιστα, η σύγκριση την καθιστά ανώτερη και από το «σημείο» αναφοράς, τον Ήλιο.

Ο έρωτας εμφανίζεται ως δύναμη συνεκτική και γενεσιουργός:
Ποιός εις τον Κόσμο εφάνηκε, κι Αγάπη δεν κατέχει;
Ποιός δεν την εδικίμασε; ποιός δεν την-ε ξετρέχει;
Ό[χι] οι ανθρώποι μοναχάς, που'χου' θωριάν, και γνώση,
τρέχουν εις τούτο το δεντρό τσ' Αγάπης, για να τρώσι. Γ 1272
Πέτρες, δεντρά, και σίδερα, και ζα στην Οικουμένη,
όλα γνωρίζουν, και γρικούν τον Πόθον πως τα γιαίνει.
Κ' ένα με τ' άλλο τη Φιλιάν κι Αγάπη λογαριάζει,
κι όλα αγαπούν, και πεθυμούν το πράμα, οπού ταιριάζει.
Μα όλα για μένα εσφάλασι, και πάσιν άνω-κάτω, Γ 1277
για με ξαναγεννήθηκεν η Φύση των πραμάτω'.

Επομένως, ο έρωτας προβάλλεται ως φυσική αξία, καθώς ο ποιητής του Ερωτόκριτου αξιοποιεί όλες τις φυσικές μορφές, με τις οποίες συμπλέκεται ο έρωτας και το ερωτικό πάθος.

Β. Ο έρωτας ως διονυσιακή ροπή και δύναμη κοσμογονική

Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι ισχύει και στον Ερωτόκριτο ό,τι ίσχυε, κατά την άποψη του Καψωμένου, για τον ύστερο Μεσαίωνα, ότι δηλαδή η έκφραση του έρωτα είναι διονυσιακή. Σύμφωνα με τον Καψωμένο ο διονυσιακός χαρακτήρας ορίζεται από την έμφαση στις κοινωνικές αξίες και την υποβάθμιση των ατομικών αξιών.[10] Στην περίπτωση του έρωτα παρατηρείται εκδήλωση της τάσης να ταυτίζεται το πρόσωπο που αγαπά με το αγαπημένο πρόσωπο και να χρησιμοποιούνται μυθικοί κώδικες που καταδεικνύουν την παντοδυναμία και καθολικότητα του έρωτα. Ο έρωτας προσωποποιημένος κάνει παιχνίδι τις καρδιές των δύο νέων:

Άλλοι, άξοι, φρονιμότατοι, που'χαν Καιρού θεμέλιο,
του Έρωτα εγενήκασι παιγνίδι του και γέλιο Α 279-280

κ' ήβαν' ο Έρωτας κρουφά τα ξύλα στο καμίνι. Α 306

Γροικήσετε του Έρωτα, θαμάσματα τά κάνει:
Εις-ε θανάτους εκατό, όσοι αγαπούν, τσι βάνει·
πληθαίνει τως την όρεξη, και δύναμη τως δίδει·
μαθαίνει τσι να πολεμού' σ' τση νύκτας το σκοτίδι·
κάνει τον ακριβό φτηνό, τον άσκημο, ερωτάρη,
κάνει και τον ανήμπορον, άντρα και παλικάρι,
το φοβιτσάρην άφοβο, πρόθυμον τον οκνιάρη,
κάνει και τον ακάτεχο να ξεύρει κάθε χάρη.
Η Αγάπη τον Ρωτόκριτον κάνει να πολεμήσει
με δέκα, κι ώς το ύστερον ολπίζει να νικήσει. Α543-552

Ο έρωτας εμφανίζεται ως **πανίσχυρη και ακατάλυτη δύναμη**, που υπερνικά κάθε δυσκολία, που δρα απτόητος από κάθε απειλή:

Ο Πόθος, όντε βουληθεί και θέλει να νικήσει,
γνώση δεν εί' ουδέ δύναμη να τονε πολεμήσει.
Α 271-272

Ο ερωτόπληκτος εμφανίζεται με έντονη παθητική αντίδραση, με λιγωμάρα:

και τούτη η τόση Πεθυμιά μού φέρνει σα λαχτάρα,
κι ως θυμηθώ πώς τραγουδεί, μου 'ρχεται λιγωμάρα. Α 651-652

---

1. Αλεξίου, Στ., (1995). Η Κρητική Λογοτεχνία και η Εποχή της. Μελέτη φιλολογική και ιστορική. Αθήνα. Στιγμή. (σελ. 9).

2. Καψωμένος, Ε.Γ., (1999). Ο Έρωτας στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Από τον Σικελιανό στον Ελύτη. Επιστημονικό συμπόσιο «περί έρωτος», Καπέσοβο 1999. Ιδρυματικό Αποθετήριο Ολυμπιάς. Σελ. 111-127. http://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/6340

3. Το Α μέρος αποτελείται από 2216 στίχους, το Β μέρος 2464, το Γ μέρος 1760, το Δ μέρος 2022 και το Ε μέρος 1548 στίχους, σύμφωνα με την έκδοση την οποία επιμελήθηκε ο Στυλιανός Αλεξίου (1988).

4. Αλεξίου, Στ. (Επιμέλεια), (1988). Βιτσέντζος Κορνάρος Ερωτόκριτος. Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη. Αθήνα. Ερμής. (σελ. κβ΄).

5. Αλεξίου, 1988, όπ. σελ. λστ΄.

6. Η αναζήτηση της συχνότητας παρουσίας των λέξεων έγινε με τη βοήθεια της λειτουργίας του εργαλείου «Εύρεση» στο Microsoft Word 2010. Αυτή η επιλογή είχε συνέπεια να χρησιμοποιηθεί ένα κείμενο σε ηλεκτρονική μορφή. Έτσι για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιήθηκε η ηλεκτρονική έκδοση του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, Νέα Ελληνική Λογοτεχνία και Πολιτισμός στον διαδικτυακό τόπο http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=149&author_id=20 και του κειμένου των εκδόσεων Δορικός, στον διαδικτυακό τόπο http://erotokritos.users.uth.gr/erotokritos.htm. Ωστόσο, ακολούθησε έλεγχος ώστε το κείμενο να συμπίπτει με την έκδοση του Στ Αλεξίου (1988), με αποτέλεσμα η αναφορά σε στίχους να ταυτίζεται με την αρίθμηση των στίχων της έκδοσης του Στ Αλεξίου 1988.

7. Γιάνναρης, Α.Ν., (1889). Περί Ερωτόκριτου και του Ποιητού αυτού. Κριτική και Γλωσσική Διατριβή επί Υφηγεσίαι. Αθήναι. Ανέστη Κωνσταντινίδου. (σελ. 33).

8. Γιάνναρης, 1889, όπ. σελ. 48.

9. Καψωμένος, 2009, όπ.

10. Καψωμένος, Ε.Γ., (2009). Ο έρωτας στο δημοτικό τραγούδι. Αρχαιολογία & Τέχνες. τχ.111. σελ.34-39. Ιούνιος, 2009. http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/111-5.pdf.

Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης

Φιλολογικό Μνημόσυνο στον Τάκη Γαύρο»

Κάποια βιβλία όσα χρόνια και να περάσουν δεν παύουν να μας συγκινούν. Ένα τέτοιο βιβλίο είναι και η Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης. Φιλολογικό Μνημόσυνο στον Τάκη Γαύρο' (1997) που επιμελήθηκε ο Παύλος Λάλος. Ένα βιβλίο φόρος τιμής στο συγχωριανό, συγγενή και φίλο, τον ποιητή Τάκη Γαύρο.

της **Αγλαΐας Μπλούμη**
επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Γερμανικής Φιλολογίας του ΕΚΠΑ

Αξίζει, λοιπόν, να ρίξουμε μια σύντομη ματιά σε αυτήν την εκδοτική προσπάθεια, εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας όχι μόνο σε μια απλή θεματική παρουσίαση, αλλά και σε μια μορφολογική και γενικότερα αισθητική προσέγγιση, μέσα από μια δειγματοληπτική περιγραφή των κειμένων.

Στον συλλογικό τόμο 'Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης. Φιλολογικό Μνημόσυνο στον Τάκη Γαύρο' συγκαταλέγονται ποιήματα του ίδιου του ποιητή, καθώς και ποιήματα άλλων, που είτε μνημονεύουν τη ζωή του, είτε πραγματεύονται γενικότερα θέματα.

Έχουμε ερωτικά ποιήματα, όπως το ποίημα της Βασιλικής Ζέρβα με τίτλο «ΨΕΥΤΙΚΑ ΟΝΕΙΡΑ», ποιήματα που θα τα χαρακτηρίζαμε «πατριωτικά», όπως του παπα-Βαγγέλη Κατσαρού με τίτλο «Ξ΄ΕΡΟ-ΚΡΑΝΙΑ», που αφορά την ιστορία του χωριού Κρανιά-Ελασσόνας από την τουρκοκρατία και μετέπειτα, ενώ άλλα πραγματεύονται διαπροσωπικές σχέσεις και υπαρξιακές αναζητήσεις.

Ας πάμε σε ένα ποίημα του ίδιου του Τάκη Γαύρου με τίτλο:

ΑΓΡΟΤΟΕΡΓΑΤΕΣ Ι (αποσπάσματα)
Είμαστ' εμείς μιας ρίζας γέννα
κι ίδιο το αίμα μας μες στην καρδιά.
φίλοι στο φως. Κόντρα στο ψέμα
το βήμα σέρνουμε βαριά.
[...]
Της εργατιάς γέννημα θρέμμα
χωρίς χωράφι και δουλειά
σακί στον ώμο και στα ξένα
να 'χει ψωμί η φαμελιά.
[...]

Το ποίημα αποτελείται από τέσσερις ανισοσύλλαβους στίχους σε πλεκτή ομοιοκαταληξία και χωρίς διασκελισμούς, γεγονός που του προσδίδει ύφος δημοτικού τραγουδιού. Κυριαρχεί η οπτική γωνία του εργάτη. Το ποίημα είναι χαρακτηριστικό των θεμάτων και του τρόπου γραφής του Τάκη Γαύρου.

Η σκληρή ζωή της αγροτιάς, το ελπιδοφόρο μήνυμα, αλλά και η ομοιοκαταληξία χαρακτηρίζουν γενικά τα ποιήματά του. Ενδεικτικά παραθέτω τους πρώτους στίχους ενός άλλου ποιήματος:

ΑΓΡΟΤΟΕΡΓΑΤΕΣ IV (απόσπασμα)
Ήλιε, ποτέ μη σταματάς
να σπιρουνίζεις το άτι σου.
Ξεκίνα πάλι απ' το ρόδινο κρεβάτι σου.
Ελπίδες και όνειρα βαστώ
πιότερα απ' τη μάνα σου
και στον αγώνα της ζωής
σε θέλω αντάμα μου.
[...]

Η επίκληση στον ήλιο έχει ως στόχο την παροχή δύναμης «στον αγώνα της ζωής», απ΄ όπου, σε συνδυασμό με τον τίτλο, διαφαίνεται και πάλι η ζωή της αγροτιάς.

Ας κοιτάξουμε ένα ποίημα που γράφτηκε στην μνήμη του Τάκη Γαύρου. Είναι από τον Βαγγέλη Πουρνάρα με τίτλο:

Ξαρ' φε (απόσπασμα)
Στις χορδές μιας κιθάρας
μάτωσα τα δάχτυλά μου για να σε ξυπνήσω,
όμως ο "ύπνος" επέμενε στα δικαιώματά του
και το τραγούδι μου
κρεμάστηκε στα κλαριά μιας λεύκας
για να αυτοκτονήσει...
[...]

Η εκφραστική δύναμη αυτού του ποιήματος έγκειται στην εναλλαγή της κυριολεκτικής έννοιας των εικόνων με αντίστοιχες μεταφορικές. Το δίστιχο *«Στις χορδές μιας κιθάρας/ μάτωσα τα δάκτυλά μου για να σε ξυπνήσω»* μπορεί να ξενίζει, ωστόσο αναπαριστά μια ρεαλιστική εικόνα που γίνεται εύκολα κατανοητή. Αμέσως μετά εισάγεται με τον αντιθετικό σύνδεσμο «όμως» μια μεταφορική εικόνα (*«όμως ο "ύπνος" επέμενε στα δικαιώματά του»*). Η μεταφορική εικόνα επιτυγχάνεται με την προσωποποίηση μιας στατικής κατάστασης, όπως είναι ο ύπνος, ο οποίος "επιμένει στα δικαιώματά του".

Στους επόμενους στίχους *«και το τραγούδι μου κρεμάστηκε στα κλαριά μιας λεύκας/ για να αυτοκτονήσει...»* προσωποποιείται το τραγούδι που «αυτενεργεί» καταλήγοντας στην αυτοκτονία. Η λεύκα, ως κλασσικό μοτίβο θανάτου, δηλαδή η ρητή δήλωση της αυτοκτονίας σε συνδυασμό με τον αέναο ύπνο και τον τίτλο του ποιήματος «Ξαρ'φε» δε μαρτυρεί ρητά, αλλά εκφράζει μέσα από γλαφυρές εικόνες το ποιητικό μνημόσυνο στον Τάκη Γαύρο.

Θα επικεντρωθούμε, στη συνέχεια, σε ένα ποίημα με διαφορετική θεματολογία, αυτό του **Θεόφιλου Λάλου:**

"ΓΡΑΦΩ ΓΙΑ ΤΟΝ..."
Με ρωτάς γιατί δεν γράφω ποιήματα
για χαρούμενες ακρογιαλιές και ολάνθιστα περβόλια
για την Άνοιξη και τις ομορφιές της πατρίδας.
Σου απαντώ πως όλα αυτά δεν μπορούν
Να ναι χαρούμενα
ούτε ολάνθιστα
ούτε όμορφα
χωρίς τον άνθρωπο.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του ποιήματος σε ελεύθερο στίχο είναι η «σκηνοθετημένη» διαλογική μορφή.

(Συνέχεια στη σελίδα 14)

Εμπιστοσύνη και παιδί

της **Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά**
εκπαιδευτικού
& λογοτέχνιδας

Η εμπιστοσύνη είναι πίστη και βεβαιότητα κάποιου, ότι ένα συγκεκριμένο πρόσωπο έχει ορισμένη ικανότητα ή ιδιότητα και μπορείς να στηριχθείς πάνω του.

Η εμπιστοσύνη βαδίζει παρέα με την ειλικρίνεια. Ξεκινά να διαμορφώνεται μέσα από την οικογένεια και συνεχίζει να αναπτύσσεται σε άλλες κοινωνικές σχέσεις.

Σύμφωνα με τον Erikson, η εμπιστοσύνη είναι το πρώτο στάδιο της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης που διαμορφώνεται τα δύο πρώτα χρόνια της ζωής του ατόμου. Αν επιτύχει, το άτομο διαμορφώνει ένα αίσθημα ασφάλειας, εμπιστοσύνης και αισιοδοξίας.

Αν αποτύχει, αποπροσανατολίζεται και έτσι οδηγείται προς την ανασφάλεια και την δυσπιστία. Συνεπώς ένα παιδί που έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του θα γίνει ένας υπεύθυνος ενήλικας με αυτοπεποίθηση, δεν θα απογοητεύεται και θα μάθει να διεκδικεί.

Πώς λοιπόν θα καλλιεργήσουμε και θα αναπτύξουμε την εμπιστοσύνη στα παιδιά μας, μιας και δεν επιβάλλεται αλλά κερδίζεται;

- Ακούμε προσεκτικά τι έχει να μας πει, χωρίς να το κρίνουμε
- Το φερόμαστε με υπευθυνότητα και συνέπεια
- Είμαστε αξιόπιστοι απέναντί του, το σεβόμαστε
- Επιβραβεύουμε τις προσπάθειές του και τονίζουμε τα θετικά στοιχεία αυτής
- Με τη στάση μας το κάνουμε να νιώθει σημαντικό και ξεχωριστό
- Τους δίνουμε πρωτοβουλίες με βαθμό δυσκολίας ανάλογα με την ηλικία του
- Το ενθαρρύνουμε και του δείχνουμε εμπιστοσύνη σ΄ αυτό που κάνει
- Βρίσκουμε τα ενδιαφέροντά του και το παρακινούμε να συμμετέχει σε αυτά
- Χρησιμοποιούμε τη γλώσσα του σώματος, χαμόγελο, νεύμα χειρονομία..., για να ενθαρρύνουμε την προσπάθεια

Είμαστε παράδειγμα για τα παιδιά μας. Μιμούνται τους σημαντικούς ανθρώπους γι΄ αυτά. Όταν λοιπόν εμείς αισθανόμαστε σίγουροι και ασφαλείς το ίδιο σίγουρα και ασφαλή νιώθουν κι εκείνα.

Εάν τα διδάξουμε μέσα από την καθημερινότητά μας ότι κάθε άνθρωπος αξίζει να είναι μοναδικός και να έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του με τα προτερήματα και τα ελαττώματά του, θα πλάσουμε χαρούμενους ανθρώπους που θα μάθουν να ζουν και να αντιμετωπίζουν τη ζωή όπως της αξίζει και να βλέπουν τις δυσκολίες της με άλλο μάτι...

Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης

(Συνέχεια από τη σελίδα 13)

Ο ποιητής κάνει διάλογο με κάποιον άγνωστο συνομιλητή, τεχνική που του δίνει τη δυνατότητα να περιγράψει μέσα σε λίγους στίχους τις ομορφιές της ζωής, για να καταλήξει στην σταδιακή κορύφωση, που στην ουσία είναι η άρνηση όλων των παραπάνω, *«χωρίς τον άνθρωπο».*

Τελειώνοντας, αξίζει να σταθούμε στο ποίημα του Δημήτρη Θώμου "Κλεψύδρα".

Το ποίημα "Κλεψύδρα" συγκαταλέγεται τεχνοτροπικά στη σχηματοποιημένη ποίηση, γιατί σχηματίζει με λέξεις ένα σχήμα, συγκεκριμένα μια κλεψύδρα.

Από την ανάγνωση του ποιήματος καθίσταται σαφές ότι πρόκειται για την κλεψύδρα των τελευταίων ωρών της ζωής του ανθρώπου. Ο πρώτος και συνάμα κεντρικής σημασίας στίχος (*"Κανείς δεν κατόρθωσε να γίνει ο εαυτός του"*) κατ΄ουσία επαναλαμβάνεται ως «συμπέρασμα» στον τελευταίο στίχο (*"κάλπασε με το φίλο του που ήταν ο εαυτός του"*).

Πρόκειται επομένως και σε αυτό το ποίημα για ένα λογοτεχνικό μνημόσυνο, το οποίο προσπαθεί να εκφράσει έντονες μεταφυσικές αναζητήσεις, αφού το άδειασμα της κλεψύδρας σηματοδοτεί το τέλος της ζωής, ενώ μέσα από την αυστηρότητα της μορφής επιτείνει τον πόνο του θανάτου.

Συμπερασματικά, η ανθολογία αποτελεί μία πολύ σοβαρή λογοτεχνική προσπάθεια, που χαρακτηρίζεται από την ποικιλία της ποιητικής μορφής, την εκφραστική δύναμη εναργών περιγραφών, καθώς και τη σύζευξη ρεαλιστικών και μεταφορικών εικόνων. Όλα αυτά τα στοιχεία καθιστούν την 'Ανθολογία Κρανιώτικης Ποίησης' (1997) αισθητικά επιτυχημένη, εφόσον ο αναγνώστης καθίσταται κοινωνός του λογοτεχνικού μνημόσυνου και συμμετέχει στη θλίψη για το χαμό του Τάκη Γαύρου μέσα από τη σαγήνη της ποιητικής γραφής.

Βιογραφικό

Η Αγλαΐα Μπλιούμη γεννήθηκε στη Στουτγάρδη της Γερμανίας. Είναι απόφοιτος του τμήματος Γερμανικής Φιλολογίας του ΑΠΘ, έχει αναγορευτεί Διδάκτορας στο τμήμα Γερμανικής Φιλολογίας του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου, ενώ σήμερα υπηρετεί ως μόνιμη Επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Γερμανικής Φιλολογίας του ΕΚΠΑ. Έχει διδάξει στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο «Δημιουργική γραφή» και «Μεθοδολογία έρευνας», και στο ΑΠΘ «Σημειωτική της μεταναστευτικής λογοτεχνίας». Έχει δημοσιεύσει μονογραφίες, επιμέλειες και μελέτες για τη γερμανική λογοτεχνία.

Υπό έκδοση είναι η φιλολογική της μελέτη: «Η Ξένη ματιά στη λογοτεχνία. Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις σε έργα της Χέρτα Μύλλερ», εκδ. University studio press.

Επίσης το πρώτο της μυθιστόρημα: «Αποχαιρέτα την τη Στουτγάρδη, Αστυάνακτα», από τις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ.

ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ – ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑ

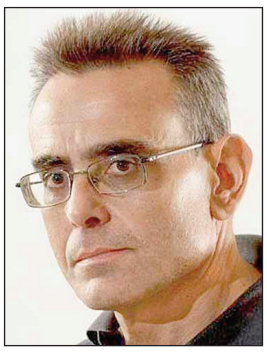

του Δρα **Ιωάννη Σιγάλα**
παιδοψυχίατρου

Είναι γνωστό ότι η ανάπτυξη κάθε παιδιού γίνεται μόνο μέσα σε κάποιας μορφής οικογένεια. Αυτό αφορά τόσο την επιβίωση, όσο και για την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Πώς μπορούμε όμως να ορίσουμε την έννοια «οικογένεια» και ποιες είναι οι λειτουργίες της, οι λόγοι ύπαρξής της; Δύσκολο να βρει κανείς έναν ορισμό που να περιλαμβάνει όλα τα υπάρχοντα οικογενειακά σχήματα και να περιγράφει τις λειτουργίες τους με ικανοποιητικό τρόπο.

Οι περισσότεροι μιλώντας για «οικογένεια», εννοούμε την «πυρηνική» λεγόμενη οικογένεια, που αποτελείται από δύο γονείς και τα παιδιά τους, συνήθως 1- 3. Θα μπορούσαμε να δούμε την πυρηνική οικογένεια και σαν τον πυρήνα ευρύτερων οικογενειακών μορφών, όπως κυρίως λειτουργούσαν στο παρελθόν, στις οποίες περιλαμβάνονταν οι γονείς των συζύγων κλπ. Πολλοί από εμάς όμως δεν ζούμε σε τέτοιου τύπου (δηλ. πυρηνικές) οικογένειες.

Είναι πιθανό να είμαστε μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, είτε οικογενειών από ανασύσταση (που αποτελούνται από δύο συζύγους, που έχουν χωρίσει από προηγούμενους γάμους, και τα παιδιά τους από προηγούμενους ή από τον παρόντα γάμο). Οι κοινωνικές αυτές αλλαγές στην εποχή μας κάνουν την οργάνωση και την λειτουργία της οικογένειας πιο σύμπλοκη, με κίνδυνο να γίνει ασαφής. Πάντως ένας γενικός ορισμός της οικογένειας, που καλύπτει και τις ευρύτερες λειτουργίες της, είναι ότι αποτελεί κοινωνική ομάδα με χαρακτηριστικά την κατοίκηση στον ίδιο χώρο, την οικονομική συνεργασία και την αναπαραγωγή. Πιο σημαντικό όμως είναι να εξετάσουμε τις λειτουργίες της οικογένειας, γιατί αυτές θα μας επιτρέψουν να κατανοήσουμε και τα χαρακτηριστικά της ανάπτυξης των παιδιών. Η οικογένεια λοιπόν:

- Δημιουργεί συγκινησιακό κλίμα, που επιτρέπει έκφραση τρυφερότητας, αλληλοϋποστήριξη, αλληλοφροντίδα, χαλάρωση, αλλά και έκφραση αρνητικών συναισθημάτων (π.χ. θυμού), χωρίς να κινδυνεύει να διαλυθεί από αυτά. Διδάσκει βιωματικά στα παιδιά την έκφραση και την διαχείριση των συναισθημάτων, και κυρίως του συναισθήματος της αγάπης, που είναι το κυριότερο ανθρώπινο συναίσθημα. Επίσης δίνει στα παιδιά σεβασμό και εκτίμηση, έτσι ώστε να μπορέσουν και αυτά να αναπτύξουν αυτοσεβασμό και αυτοεκτίμηση.
- Παρέχει στα μέλη της ασφάλεια και αίσθηση του ανήκειν.
- Εξασφαλίζει τα μέσα για την επιβίωση των μελών της (πχ. κατοικία, τροφή, ενδυμασία).
- Παρέχει στα παιδιά χώρο για ανεξαρτοποίηση, αλλά και έλεγχο και οριοθέτηση.
- Εκπαιδεύει τα παιδιά στην επικοινωνία και την κοινωνικοποίηση.
- Εκπαιδεύει τα παιδιά στην διαχείριση κρίσεων, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, καθώς και την προσαρμοστικότητα σε αλλαγές του περιβάλλοντος.
- Αποτελεί χώρο για ανάπτυξη των ισχυρότερων ταυτίσεων, όπως είναι η ταύτιση των παιδιών με το φύλλο τους, και δίνει πρότυπα για ανάπτυξη συντροφικής σχέσης και ερωτικής συμπεριφοράς.
- Δίνει στα παιδιά σύστημα αξιών, ανάλογο με το σύστημα αξιών, στο οποίο βασίζουν οι γονείς την ζωή τους.

Η επόμενη έννοια που έχουμε να ορίσουμε είναι η «εφηβεία». Στο ψυχοκοινωνικό επίπεδο μπορούμε να ορίσουμε την εφηβεία σαν την μεταβατική διαδικασία από την παιδική ηλικία της εξάρτησης από την γονεϊκή φροντίδα, στην ενήλικη αυτοδύναμη ζωή. Η έναρξη της εφηβείας σηματοδοτείται από την ήβη, τον χρόνο δηλαδή που αρχίζει η ωρίμανση των γεννητικών οργάνων και των δευτερογενών χαρακτηριστικών του φύλλου. Ο χρόνος αυτός μπορεί να διαφέρει φυσιολογικά από παιδί σε παιδί και είναι γενικά παραδεκτό ότι τα αγόρια μπαίνουν στην ήβη αργότερα από τα κορίτσια. Γενικά η εφηβεία αρχίζει βαθμιαία γύρω στα 10 με 11 χρόνια και θεωρείται ότι τελειώνει γύρω στα 18 έως 21 χρόνια.

Τα φυσιολογικά χαρακτηριστικά της εφηβείας είναι τα εξής:

α) Η μεγάλη σωματική ανάπτυξη και η εμφάνιση των δευτερογενών χαρακτηριστικών του φύλλου (μαστοί στα κορίτσια, τρίχωμα στο εφηβαίο και στις μασχάλες, αλλαγή της φωνής στα αγόρια κλπ.), που συμβαδίζουν με την ανάπτυξη της σεξουαλικότητας. Αυτά κάνουν μερικές φορές τους εφήβους να φέρονται αμήχανα και αδέξια, και αυτό γιατί έχει αλλάξει γι' αυτούς η εικόνα του σώματός τους, ενώ παράλληλα τους κάνει να προσέχουν πολύ την εξωτερική τους εμφάνιση. Ο έφηβος χρειάζεται να εξοικειωθεί με την διαφορετική εικόνα του σώματός του. Για κάποιο διάστημα μπορεί να βρίσκεται σε σύγχυση και να νιώθει ξένος μέσα στο σώμα του. β) Ο έφηβος κινείται μεταξύ εξάρτησης και ανεξαρτησίας. Στην αρχή ιδίως της εφηβείας παλινδρομεί σε παλαιότερα σχήματα συμπεριφοράς ,που μοιάζουν με συμπεριφορές της ηλικίας των δύο ετών (πχ. επαναστατεί ενάντια στους γονείς, ενώ παράλληλα χρειάζεται συνεχή επιβεβαίωση της γονεϊκής διαθεσιμότητας, με την συμπεριφορά του θέτει θέματα ελέγχου – όσον αφορά τις ώρες εξόδου, τα χρήματα που διαχειρίζεται κλπ.). Στην φάση αυτή ο έφηβος επιθυμεί να του συμπεριφέρονται σαν να είναι ενήλικας, ενώ παράλληλα έχει την ανάγκη να παραμείνει παιδί και να εξαρτάται από την γονεϊκή φροντίδα. Η αντίφαση αυτή έχει κάποιες ιδιαιτερότητες, που είναι καλό να προσεχθούν από τους γονείς, ώστε να λυθεί ομαλά και να επιτευχθεί τελικά η αυτοδυναμία του εφήβου. Το παιδί δηλαδή συνεχίζει να χρειάζεται κάποιον να το φροντίζει, ενώ συχνά δυσκολεύεται να αναλάβει υπευθυνότητα, ενώ φοβάται την κριτική, όταν το κάνει.

Ο τελικός στόχος βέβαια είναι να πετύχει ο έφηβος την αυτονομία του. Δύο βασικές διεργασίες απαιτούνται από την πλευρά του εφήβου: οι διεργασίες του πένθους για την απώλεια της παιδικής ηλικίας και η επώδυνη διαδικασία της από-ιδανικοποίησης των γονιών του.

Για να γίνει κατανοητή η έννοια του πένθους στην φάση της εφηβείας (που αφορά και τους γονείς, όπως θα δούμε παρακάτω), ας σκεφθούμε ότι για να περάσουμε σε κάποια επόμενη φάση της ζωής μας χρειάζεται πάντα κάτι να αφήσουμε πίσω. Και αυτό πονάει.

Ο έφηβος χρειάζεται σταδιακά να αφήσει πίσω την ελπίδα ότι οι γονείς του θα είναι πάντα παρόντες στην ζωή του για να τον υποστηρίζουν.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

«Τη Υπερμάχω στρατηγώ τα νικητήρια»

της **Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου**
γιατρού,
μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

Είμαστε στα χρόνια του βασιλιά Ηράκλειου. Οι Πέρσες το 614 μ.Χ. κατέκτησαν με τη βοήθεια των Εβραίων τα Ιεροσόλυμα. Και σε λίγο... Πέρσες, Χριστιανοί και Εβραίοι αιματοκύλησαν την Αγία Πόλη. Μάλιστα οι Πέρσες μετέφεραν στην Κτησιφώνα, μαζί με τους αιχμαλώτους, τον Τίμιο Σταυρό καθώς και άλλα κειμήλια. Ο Ηράκλειος ορκίζεται να εκδικηθεί, αλλά ο λαός, που φοβάται τους βόρειους εχθρούς του, τον βάζει να ορκισθεί στην Αγια-Σοφιά, πως δεν θα εγκαταλείψει την Πόλη. Όταν όμως βάλει σε τάξη τη διοίκηση και τα οικονομικά του κράτους, ξεκινάει, το 622μ.χ., για τη μεγάλη εκστρατεία. Πρέπει να επανακτήσει τα χαμένα εδάφη και να φέρει τον Τίμιο Σταυρό.

Στο μεταξύ, αυτό που ο λαός φοβάται, γίνεται. Οι βόρειοι εχθροί της αυτοκρατορίας: Άβαροι (πιθανόν Τάταροι, πρόγονοι των Αλβανών), Σλάβοι, Βούλγαροι, Ούννοι, Γεπίδες (Γερμανικά φύλα) και Σκύθες (Ιρανοί βόρεια του Ευξείνου Πόντου), περίπου 80.000 σε αριθμό, εκμεταλλευόμενοι την απουσία του Ηρακλείου, περικυκλώνουν την Πόλη και την πολιορκούν. Και είναι το 626 μ. Χ.

Ο Ηράκλειος σκέφτεται να μην εγκαταλείψει την Τραπεζούντα, όπου βρίσκεται, γιατί κινδυνεύει να χάσει την κυριαρχία του εκεί.

Την άμυνα θα αναλάβει ο Πατριάρχης Σέργιος, σε συνεννόηση με τον αυτοκράτορα, και θα φροντίσει με την Εικόνα της Παναγίας να ενθαρρύνει συνέχεια τους αμυνόμενους.

Μια αέρινη γυναικεία μορφή, η Παναγία, περιφέρεται μέρες στα τείχη. Ύστερα μια μεγάλη θαλασσοταραχή, βυθίζει,στις 8 Αυγούστου, τα πλοία των εχθρών στον Βόσπορο και εν τέλει οι Άβαροι νικημένοι λύνουν την πολιορκία. Είναι βέβαιο... θεϊκή δύναμη προστατεύει την Πόλη. Ο Πατριάρχης Σέργιος και οι Βυζαντινοί, θα ψάλλουν όρθιοι, πανηγυρικά, στις Βλαχέρνες τον Ακάθιστο Ύμνο.

Οι ερευνητές πιστεύουν ότι ο Ύμνος προϋπήρχε της πολιορκίας και ψαλλόταν μάλλον γύρω στο Δεκαπενταύγουστο. Αργότερα μεταφέρθηκε στη Σαρακοστή, κοντά στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, στον οποίο και αναφέρεται. Τον έγραψε: ή ο Πατριάρχης Σέργιος ή ο Ρωμανός ο Μελωδός ή ο Γεώργιος Πισίδης, ο ιστορικός του αυτοκράτορα. Αποτελείται από 24 στροφές (οίκους), γραμμένες σε Ελληνική ακροστιχίδα και χωρίζεται στο ιστορικό και το θεολογικό-δογματικό μέρος, θεωρείται δε αριστούργημα της Βυζαντινής υμνολογίας.

Ο Ηράκλειος θα γυρίσει στην Κωνσταντινούπολη νικητής, με τον Σταυρό. Θα είναι 14 Σεπτεμβρίου του 628μ.χ., όταν θα μπει από τη Χρυσή Πύλη, στον ενδοξότερο και συγκινητικότερο θρίαμβο, που έγινε ποτέ στο Βυζάντιο. Θα προηγείται ο Σταυρός και πολύ πιο πίσω ο Ηράκλειος φανερά γερασμένος, μετά οι αξιωματούχοι κι οι στρατιώτες και τέλος οι αιχμάλωτοι, τα λάφυρα και τελευταίοι... τέσσερες ελέφαντες που έφεραν από την Ανατολή. Η Χριστιανοσύνη πανηγυρίζει. Το Ιερό Σύμβολο επέστρεψε στην Αγια-Σοφιά και μαζί του γύρισε και η δύναμή του!

Η ανάμνηση του θριάμβου, η 14η Σεπτεμβρίου, γιορτή της ανυψώσεως του Σταυρού, ήταν πολύ σημαντική για τους Βυζαντινούς, αλλά συνέχισε να είναι και για τους πρόσφυγες του 22, γονείς και παππούδες μας, που την γιόρταζαν, σχεδόν σαν να 'ταν Πάσχα.

Η δική μου θάλασσα

Με μουσική σαγηνευτική στ' αυτιά μου, με γυαλιά και αντηλιακά φορτωμένη κάτω από τη γριά σαραντάρα ομπρέλα μου, κάθομαι μπροστά στη θάλασσά μου και με ευρυγώνεια τρυφερή ματιά την κλείνω μέσα μου καλά.

Στο οπτικό μου πεδίο δε χωρούν τουρίστες και σωσίβια, παρά μόνο αυτή κι ο περήφανος ουρανός της.

Δεμένη στην πλώρη του μυαλού μου, διασχίζω τον αγαπημένο μου Τορωναίο μέχρι τη Σιθωνία και καμαρώνω από μακριά τον θεϊκό Άθω.

Ερωτοτροπώ με το κύμα της, παίζω με τα σύννεφα, τα σκορπίζω και ζωγραφίζω άλλα καινούργια ροζ και βαμβακένια, και το παιχνίδι δεν τελειώνει και μ' αρέσει πολύ!

Τη θάλασσά μου δεν μπορεί κανείς να μου την πάρει. Από τη γέννηση και τη βάφτισή της, ανήκει σε μένα και στο αίμα μου, κι όποιοι ξένοι τη φλερτάρουν για να την αλώσουν, άδικα προσπαθούν να την ξελογιάσουν.

Αυτή εμένα αναγνωρίζει και τους άλλους φτωχοέλληνες,
που την έχουμε οι δόλιοι
μοναδική περιουσία μας,
μοναδικό ιστορικό παρελθόν
και ευτυχώς... ευλογημένο μέλλον!

της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

«Να βρω ξανά του νήματος την άκρη...»

Σχεδίασμα ποιητικής βιογραφίας του Θανάση Παπακωνσταντίνου

του **Χρήστου Γκουνέλα**
θεολόγου - μουσικού

Είναι, ίσως, η πρώτη φορά που βλέπουμε το σκίτσο του Θανάση Παπακωνσταντίνου σε... εξώφυλλο. Πρόκειται για το πρώτο βιβλίο το οποίο καταπιάνεται με τον ποιητικό του κόσμο, ως ένα «σχεδίασμα ποιητικής βιογραφίας του». Ένα βιβλίο που «εν μέσω άπνοιας» και θέρους ξεσηκώθηκε ως άλλος «αέρας Πεχλιβάνης» από τη Σαλονίκη, πέρασε από το Μεταξοχώρι και εμπλουτισμένος έρχεται να μας «δροσίσει τα μέτωπα», αλλά και να παλέψει μαζί μας, να μας ταρακουνήσει, να νικηθούμε και να νικήσουμε... Η διεισδυτική γραφίδα του Λέοντα Ναρ καταφέρνει να αποτυπώσει στο χαρτί την ψηλάφηση του πεπερασμένου άπειρου του ποιητικού - και όχι μόνο - κόσμου του Θανάση Παπακωνσταντίνου. Οδηγό σε αυτή του την απόπειρα έχει ο Λέων Ναρ τον ίδιο τον Θανάση. Μπροστά ο Θανάσης «με τη δική του περπατησιά», ιχνηλάτης ο Λέων (μόνο ένας Λέων θα ήταν δυνατόν να τον ακολουθήσει) μάς ταξιδεύουν στο εδώ και το αλλού, στο τότε και το τώρα, στο σύμπαν και τον άνθρωπο, στο φως και το σκοτάδι, στην αλήθεια και το ψέμα, στο όνειρο και την πραγματικότητα, στη ζωή, τον έρωτα και τον θάνατο. Και όλα αυτά με χαρά και με λύπη, με έκσταση και περίσκεψη, με σαρκασμό και χιούμορ, με τρέλα και λογική, με αγάπη και ελευθερία.

Μέσα από τις σελίδες αυτού του μικρού μεγάλου βιβλίου αποκαλύπτεται (όσο γίνεται) το ποιητικό μυστήριο του Θανάση Παπακωνσταντίνου. Σημειώνεται πολλές φορές από τον συγγραφέα η «υβριδικότητα» του συνολικού έργου του Θανάση Παπακωνσταντίνου, ποιητικού και μουσικού. «Χάος και αρμονία» συνθέτουν το έργο του Θανάση. Είναι τα ίδια «υλικά» από τα οποία συντίθεται το σύμπαν, αλλά και ο άνθρωπος.

Στην ποίησή του, ο Βαγιέχο «συναντιέται» και «συνομιλεί» με τη γιαγιά του από το Λουτρό Ελασσόνας και ο Βέγας με τη Μελούνα και την Κρανιά Ελασσόνας.

Όλα συνυπάρχουν και συνομιλούν: άνθρωποι, ζώα, φυτά, βουνά, ποτάμια, γεφύρια και άγγελοι. Όπως ακριβώς συμβαίνει στους μύθους, την αρχέγονη ιστορία, που φτάνει μέχρι εμάς από τη δημοτική ποίηση, μία από τις πηγές που ξεδιψά ο Θανάσης.

Στην Ποίηση του Θανάση εκβάλλουν η σύγχρονη και η δημοτική ποίηση σε μία προσωπική, όμως, ώσμωση. Με στίχο «ψαγμένο», αλλά και «άψαχτο». Δωρικό, αλλά και... παιχνιδιάρικο. Αυθόρμητο και βαθιά υπαρξιακό. Για να οδηγήσει κατόπιν στη μουσική και οργανική ώσμωση του παραδοσιακού, με το ρεμπέτικο και το rock. Του κλαρίνου, με τη μπουζουκομάνα και την ηλεκτρική κιθάρα με τα ντραμς. Ανατολή και Δύση. Κάθε ένα με τον τρόπο του, καθένα με την ανάσα του και την περπατησιά του. Ακόμη και το Χάος, ακόμη και ο θάνατος με την αφαίρεσή τους έχουν να προσφέρουν. Φαίνεται να είναι αλήθεια πως ο άνθρωπος άρχισε να δημιουργεί Τέχνη όταν συνειδητοποίησε τον θάνατό του και άρχισε να αποκόπτεται από την φύση (του). Μόνο η Τέχνη στάθηκε δυνατό να θεραπέψει την «παλιά πληγή» της οδύνης της γνώσης αυτής.

Μέσα από αυτό το βιβλίο αποκαλύπτεται τελικά ο Θανάσης, για μια ακόμη φορά, ως ποιητής της ασημαντότητας. Παίρνει το τίποτα και το κάνει να είναι, ως ο Θανάσης της αθανασίας. Το έργο του δίνει κατεξοχήν φωνή σε αυτούς που «πάνω τους κατακάθισε σαν σεντόνι όλη της γης η σκόνη». Αφού όλοι από την ίδια αστρική σκόνη είμαστε...

Νομίζω ότι όποιος δοκίμασε να εντάξει κάπου την ποίηση και τη μουσική του Θανάση, σίγουρα σκόνταψε. Θα τον χαρακτήριζα, όπως και ο συγγραφέας του βιβλίου, ανένταχτο ποιητικά, μουσικά, αλλά και κοινωνικά και πολιτικά. Ο Θανάσης Παπακωνσταντίνου είναι και δεν είναι. Συνεχώς δραπετεύει... ως «αερικό» και «ανθίζει σαν τη γη εκεί που θέλει».

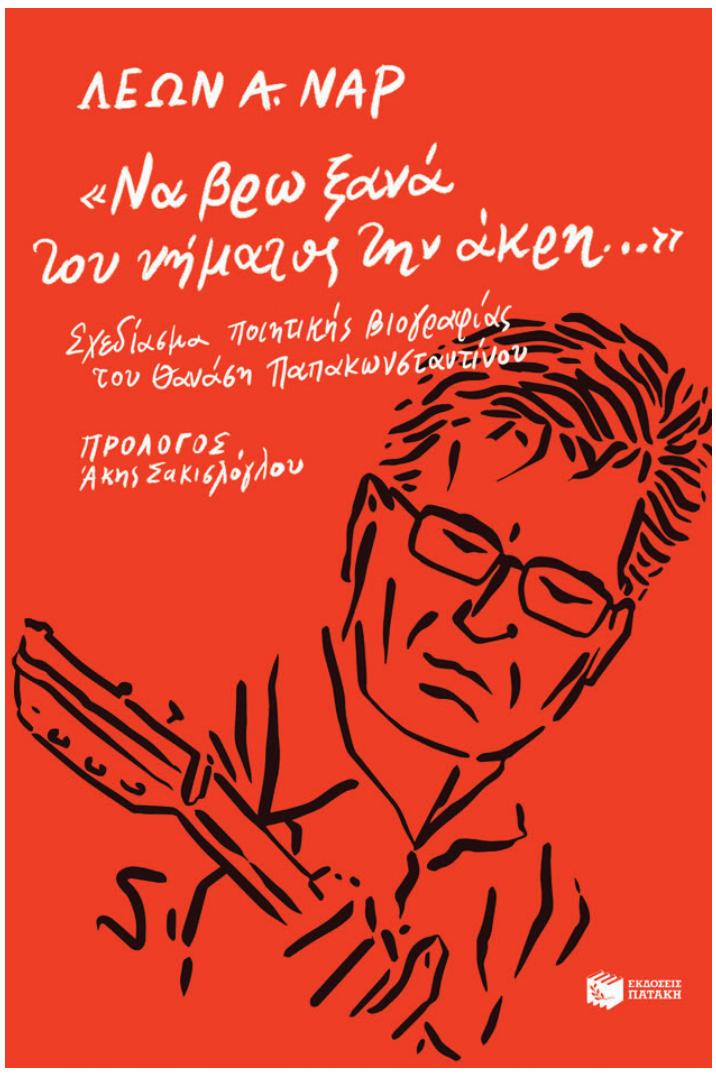

Το έξοχο βιβλίο του Λέοντα Ναρ με τον τίτλο «Να βρω ξανά του νήματος την άκρη...» κυκλοφορήθηκε από τις Εκδόσεις Πατάκη τον προηγούμενο μήνα και ήδη έχει πολυδιαβαστεί.

Τέλος, θα ήταν ασφαλώς παράλειψη να μην αναφερθώ στον εμπνευσμένο πρόλογο του βιβλίου τον οποίο υπογράφει ο Άκης Σακισλόγλου, και να σταθώ ιδιαίτερα, ως δάσκαλος, στην εύστοχη προτροπή του και προτροπή πολλών, όπως υπογραμμίζει, να διδάσκεται το έργο του Θανάση Παπακωνσταντίνου στα σχολειά μας. Είναι πράγματι θέμα θέασης «του έρωτα και του θανάτου», για να ξεφύγει κάποτε η εκπαίδευσή μας από την μέγγενη της εξειδίκευσης και του εξετασιοκεντρικού συστήματος. Το έργο του Θανάση Παπακωνσταντίνου, ως άλλου αρχαίου φιλόσοφου, πολυτεχνίτη μάστορα, άλλα και άλλων πολλών, σύγχρονων και παλαιών, Ελλήνων και ξένων, είναι ανάγκη να ενταχθεί άμεσα στην Παιδεία μας. Αν και ήδη εδώ και χρόνια υπάρχουν από δασκάλους τέτοιες προσπάθειες.

Για την ποιητική συλλογή του κ. Αθανασίου μιλά ο κ. Βασίλης Ζαρζώνης

Στις 67 σελίδες του βιβλίου του, με τίτλο «Ονειρικές Συχνότητες», φιλοξενούνται τα 64 ποιήματα της συλλογής του συμπατριώτη μας Βασίλη Αθανασίου, ο οποίος γεννήθηκε και έζησε τα παιδικά του χρόνια στην Ελασσόνα. Πολυταξιδεμένος και γεμάτος από εμπειρίες στα ταξίδια του, είναι πλέον εγκατεστημένος στο Τορόντο του Καναδά.

Το βιβλίο εκδόθηκε το 2022 στις εκδόσεις GEKO, ενώ το εξώφυλλο της έκδοσης είναι εμπνευσμένο από τον πίνακα ζωγραφικής της Χαρίκλειας Τσεκούρα. Τα ποιήματα της συλλογής γράφτηκαν στην Ελασσόνα, τη Σικελία και το Τορόντο μεταξύ των ετών 2015-2019.

Ο κ. Αθανασίου επισκέπτεται συχνά τη γενέτειρά του και πολλά από τα ποιήματα του είναι γραμμένα γι΄ αυτήν και τους ανθρώπους της, καθώς και για φίλους με τους οποίους ο ποιητής μεγάλωσε μαζί ή συναναστράφηκε μαζί τους.

Έργα του ίδιου είναι επίσης τα παρακάτω:

«Ο ήχος του ευγενούς μετάλλου», Τορόντο, Ιανουάριος 1989,

«Φανερόφυλλα», Τορόντο, Φεβρουάριος 1997,

«Ανόμοια και ευφρόσυνα» ή «ως μη λήθη», Τορόντο, Απρίλιος, 2010

Η ανάγνωση της παρούσας ποιητικής συλλογής και πόσο δε μάλλον η μελέτη καθενός ποιητικού έργου της, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Απαιτεί μία γνώση έστω, υποτυπώδη και σφαιρική, εγκυκλοπαιδική θα έλεγε κανείς, της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, αλλά και μία ανρθωπογεωγραφία της Αρχαίας και Σύγχρονης Ορεινής Περραιβίας, καθόσον πολλά ποιήματα αναφέρονται στα παραπάνω.

Πλήθος αναφορές από ονόματα ηρώων και περιοχών-τοπωνυμίων της αρχαιότητας, της ανθολογίας και της σύγχρονης ιστορίας, λογοτεχνίας και ποίησης, αναφέρονται στη σελίδες του βιβλίου: Νίτσε, Πάνας, Εκάτη, Ίμερος, Στήγα, Οβίδιος, Αστερίων, Αργοναύτες, Πολυτίμη, Εσπερία, Έριδα, Οιδίποδας, Λητώ, Καλυψώ, Μαρακές, Άκης Πάνου, Βερρίγγειος, Πορθμός, Κασσάνδρα, Οδυσσέας, Αχιλλέας, Τιταρήσιος, Αχελώος, Αλιάκμονας είναι μερικές από τις αναφορές του ποιητή στον κορμό κάθε δημιουργίας.

Εντυπωσιάζει επίσης και η αναφορά σπάνιων γεωγραφικών-ιστορικών σταθμών, όπως η σπηλιά της Αλταμίρα στην Ισπανία, η οποία αποτελεί την καπέλα Σιξτίνα της λιθικής εποχής και τη συναντάμε σε δύο ποιητικές συνθέσεις μέσα στη συλλογή.

Αναφέρω στη συνέχεια τις λογοπλασίες που εντυπωσιάζουν μέσα στα ποιήματα με χαρακτηριστικά Ελύτη και ταυτόχρονα Στωικής και Επικούρειας φιλοσοφίας:

Στο ποίημα με τίτλο «Όπως και τότε» αναφέρει τις φράσεις:

- Λιόπυρρη ορμή και κομματική κατάψυξη και αλλού, τις φράσεις:
- Σανδαλοφορούσα έμπνευση
- Ερμαφρόδιτο δουναι και λαβειν
- Μεταφυσική μπακέτα
- Έγχορδη μαθηματική βεβαιότητα
- Ιστορική αρθρίτιδα
- Ιαματικό νενικήκαμεν
- Άμισθη ταξιθέτρια ονείρων

- Ταξιθέτης της χαρμολύπης

Ο κ. Αθανασίου κατάφερε αυτό που θέλει ο σύγχρονος μυημένος ακροατής της ποίησης: Να συνταιριάξει το σήμερα με την Παράδοση της Αρχαιότητας και της Μυθολογίας μας, που την κουβαλούμε, τη μεταφέρουμε πάνω μας, όσο κι αν αυτή ενοχλεί σε κάποιους. Έτσι, στο ποίημα με τίτλο «Ανταπόκριση» ο Βασίλης Αθανασίου κατάφερε να συνδέσει τη «Μοναξιά του τερματοφύλακα» με το «Θυμό του Αχιλλέα». Εκπληκτικό είναι το αισθητικό αποτέλεσμα που μόνο η ποίηση μπορεί να καταφέρει. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει, όταν σαν άλλος Μίμης Τραϊφόρος (από την πλευρά της ποίησης αυτή τη φορά όμως) στη σύνθεση με τίτλο «Τα παράπονα του Οδυσσέα», βάζει τον ώριμο μυθικό ήρωα να καπνίζει στη γωνιά σκεπτόμενος της αρθρίτιδά του, ενώ την ίδια στιγμή αδιάφορος ο σύγχρονος επίγονός του ενδιαφέρεται μονάχα για την έκβαση ενός κλασικού ντέρμπι.

Τα ταξίδια του ποιητή αποτυπώνονται μέσα από τα ποιήματά του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στο ποίημα με τίτλο: «Η τελευταία νύχτα του Μιχαήλ Σερβάτου», όπου θίγεται η θανατολαγνεία του ασυμβίβαστου Μιχαήλ Θερβέτου, ο οποίος καταδικάστηκε σε θάνατο και εκτελέστηκε από τους Καλβινιστές.

Όπως προείπα η αναφορά στην Περραιβία και τους ανθρώπους της, είναι διάχυτη στη συλλογή. Ακόμη και τη λατινική γλώσσα τιμά ο ποιητής Βασίλης Αθανασίου με αρκετές αναφορές στα λατινικά, όπως αυτή στο ποίημα «Εν αναμονή», όπου αναφέρεται το Diceris male te a tuis»: «Είναι δύσκολο και επώδυνο».

Αλλά στο Licentio Poetarum: ποιητική αδεία, περιγράφει όλο το motusvivendi του σύγχρονου νεοέλληνα μέσα στην Ν.Τ. πραγμάτων.

Ίδια φιλοσοφική θεώρηση υπάρχει απ΄ τον ποιητή και στα «Στεγανά Ιερόδουλα» για το σήμερα, όταν αναφέρει (πολύ σωστά) πως «Ποδηλατούμε τις αγωνίες μας ανάμεσα σε άφιλα μηχανοκίνητα στίφη», ενώ στο «Ενθαρρυντικό για γόνιμα απαισιόδοξους» αναφέρεται σε πιοτό, ανθοδέσμες και ρετρό...τόπους για να ακουμπήσει συναισθηματικά ο σημερινός αλλοτριωμένος άνθρωπος.

Ενδιαφέρον λοιπόν με έντονο το τοπικό στοιχείο το καινούριο βιβλίο του κ. Αθανασίου στο οποίο ευχόμαστε απόψε «Καλοτάξιδες οι ΟΝΕΙΡΙΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ» και για επίλογο κρατάμε την προτροπή του, που όχι μόνο μας προβληματίζει, αλλά και μας κρατά σε εγρήγορση, όπως μόνο η ποίηση μπορεί να κάνει.

Ο κ. Βασίλης Ζαρζώνης μιλά για την ποιητική συλλογή του κ. Π. Τάξου

του **Βασίλη Ζαρζώνη**
φιλολόγου

Ο συμπατριώτης μας Παναγιώτης Τάξος, καταγόμενος από το Μ. Ελευθεροχώρι, έζησε κυρίως σε μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας στα οποία και εργάστηκε βιώνοντας την καθημερινότητα, την ένταση και τους ρυθμούς της αστικοποίησης, χωρίς όμως να λησμονήσει και τα βιώματα της ιδιαίτερης πατρίδας του.

Η συλλογή «Μύγες σε συνουσία» εκδόθηκαν το Μάρτιο του 2022 από τις εκδόσεις «Οσελότος». Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η εικόνα του εξώφυλλου είναι έργο του ίδιου του συγγραφέα, καθόσον είναι γνωστό πως ο κ. Τάξος είναι επίσης και έμπειρος ζωγράφος με εκθέσεις ζωγραφικής αξιόλογες και επιτυχημένες. Η προηγούμενη ποιητική του συλλογή με τίτλο «Ψίχουλα στο πάτωμα», εκδόθηκε στη Λάρισα το 2019 και παρουσιάστηκε στην Ελασσόνα στην αίθουσα του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελασσόνας, σε μία ατμόσφαιρα ιδιαίτερα συγκινητική από το Σύλλογό μας (Δ.Κ.Ε.ΕΛ), καθώς αποτελούσε κομμάτι και σχεδιασμό των δράσεων μας.

Όπως λοιπόν και στην πρώτη συλλογή του έτσι κι εδώ ο ποιητής με τον πλουραλισμό των θεμάτων που προσπαθεί να προβληματίσει αφ΄ ενός τον αναγνώστη για τα κακώς κείμενα και το δομημένο status quo ενός κόσμου καινούριου που συνεχώς μεταλλάσσεται και αφ΄ ετέρου να εκφράζει και την προσωπική του διαμαρτυρία για όλο αυτό το συνεχώς μεταβαλλόμενο αένοια γίγνεσθαι...

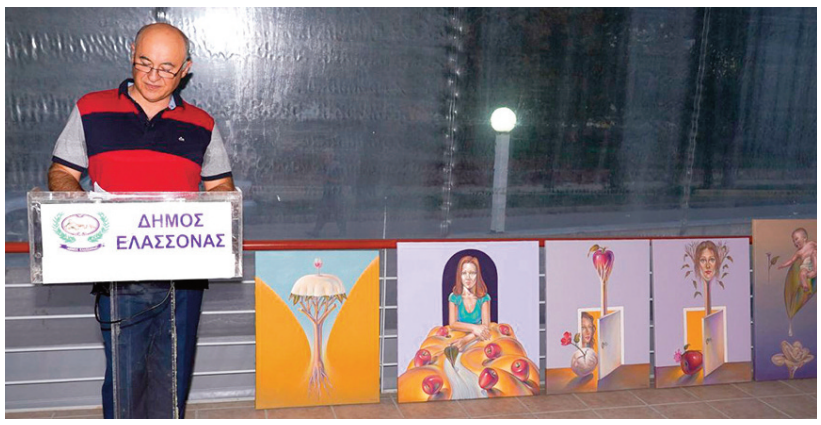

Έτσι στο ποίημα «Σταυροδρόμι» ο κ. Τάξος υμνεί τη φρεσκάδα της νιότης, ενώ στο ποίημα «Η λατρεία των μηχανών» σκιαγραφεί εύστοχα την απόλυτη εξάρτησή μας από τις μηχανές και τα επιτεύγματα της τεχνολογίας, τα «εξαρτήματα», όπως λέει ο ίδιος χαρακτηριστικά. Στους «Χώρους συνάθροισης» ο αναγνώστης βλέπει να ξετυλίγεται κυριολεκτικά η καθημερινότητα καθενός από εμάς, καθιστώντας τον ποιητή απόλυτα εκπρόσωπο και θαυμαστή του ρεαλισμού. Υπάρχουν όμως στη συλλογή ποιήματα όπως: «Ο ιστός της ζωής» όπου ο κ. Τάξος εκφράζει την άποψη πως η « Άνοιξη είναι η ζωή και ζωή είναι ο άνθρωπος». Στη σελίδα 12 και στο ποίημα «Σταγόνα φωτός», κυριαρχεί ένα δυναμικό και ελπιδοφόρο πρόσταγμα-μία κίνηση επαναστατική «Γκρεμίστε τα τείχη εκ των έσω», «Άνθρωποι ίδιοι παντού», σελίδα 13.

Η αντίθεση που κυριαρχεί ανάμεσα στο άσπρο και το μαύρο, στην ευτυχία και τη δυστυχία, στη χαρά και στη λύπη, δίνεται μέσα από δύο όμορφα ποιήματα στις σελίδες 14 και 15, με όμορφους τίτλους: «Μαύρα σύννεφα-μια υπέροχη ημέρα». Η συμφιλίωση είναι προτιμότερη από τη σύγκρουση, είναι αυτή που μετά τη σπορά θα δώσει καρπούς, λέει ο ποιητής στη σύνθεση με τίτλο: «Για μία καλύτερη ζωή», ενώ παρακάτω στη «Λαξευμένη Πέτρα» ο κ. Τάξος συνεχίζει να φιλοσοφεί μέσα από την ποίηση.

Η ερημιά της ελληνικής υπαίθρου δίνεται εύστοχα μέσα από τους ελεύθερους στίχους της ποιητικής σύνθεσης στη σελίδα 20 με τίτλο: «Κλειδωμένα σπίτια». Η στωική του σκέψη ξετυλίγεται μέσα στο «Πουγκί του χρόνου» και στο «Έργα φθαρτά, έργα αναλλοίωτα», ενώ...τι καλύτερο θα μπορούσε να εκφράσει και να αποδώσει την άνοιξη από τα δύο ποιήματά του: «Στο μπαλκόνι της άνοιξης» και

στο ποίημα: «Της άνοιξης τα χρώματα». Ποίημα ακόμη και για τη σκουριά σε κυριολεκτικό, αλλά και μεταφυσικό επίπεδο, μας εκπλήσσει και μας κάνει θαυμαστές της ποίησης του κ. Τάξου. Μας παρακινεί ο ποιητής να στραφούμε «εκεί που η σιωπή γίνεται κραυγή και η προσευχή τραγούδι». Πόσο δυνατή γίνεται η ποίηση όταν αγγίζει τόσο πολύ την καθημερινότητά μας!

Ο κ. Τάξος στη σελίδα 65 αποδεικνύει μοναδικά το ρόλο του, στο ποίημα με τον ομώνυμο τίτλο του «Καφέ στη ζωή μας» καθιστώντας εξαιρετικά σημαντικά τα μικροπράγματα που δίνουν το αλατοπίπερο στην ασημαντότητα και τη μονοτονία της ύπαρξής μας...

«Ναι, υπάρχεις», «Της ζωής τα δώρα», «Καίω από τη στέγη», «Ο ουρανός», «Αναζητώντας την ποιότητα», είναι ποιήματα που αναγνωρίζουμε μέσα τους τον εαυτό μας στην εναγώνια προσπάθεια της επιβίωσης, μέσα σε ένα απροσδιόριστο άλλοτε υπερτιμημένο και άλλοτε υποτιμημένο «εγώ» μας.

Ο κ. Τάξος προσπαθεί ανάμεσα σε αυτόν τον αγώνα δρόμου με τον χρόνο να καθορίσει το ρόλο και τη στάση του καθημερινού ανθρώπου στο μικρό του πέρασμα από τη ζωή. Όπως ανέφερα παραπάνω ο ποιητής έζησε κατά κόρον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Έτσι με απόλυτη ακρίβεια, γλαφυρότητα και ρεαλισμό κατορθώνει να μας περιγράψει στο ποίημα «Αστικά τοπία» όλον τον μόχθο των ανθρώπων στον αγώνα τους για τον «Αρτον τον επιούσιον», εκεί «όπου άνθρωποι από σταγόνες βροχής ξοδεύονται στο ματαιόδοξο...».

Αναφορικά με τον τίτλο της συλλογής, ο οποίος είναι δανεισμένος από το ποίημα της σελίδα 89, στη συλλογή με τίτλο: «Μύγες σε συνουσία», που αν και κατά κάποιον τρόπο ίσως να σοκάρει τον αναγνώστη, είναι κατά βάθος το απόσταγμα μιας πραγματικής διαδικασίας της ίδιας της ύπαρξής μας, είτε μιλάμε για το ζωικό, το φυτικό ή το ανθρώπινο βασίλειο. Ο τίτλος είναι εύστοχος και αντιπροσωπευτικός της αένατης δράσης όλων των ζωντανών οργανισμών που μάχονται μέσα στο μικρόκοσμό τους να επιβιώσουν. Θέλοντας να ευχηθώ «καλοτάξιδο» το βιβλίο με τη νέα συλλογή ποιημάτων του ποιητή κ. Τάξου, και προσβλέποντας κι εγώ στην ίδια αναζήτηση της προσωπικής ευτυχίας που αναζητούν οι ήρωες μέσα στα ποιήματά του, με ή χωρίς την ευημερία της τεχνολογικής εξέλιξης, αλλά πάντα με το πνεύμα του και την επαφή του με τη φύση.

Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας (ΔΙ.Κ.Ε.ΕΛ), παρουσίασε το συγγραφικό-ιστορικό έργο του εκπαιδευτικού και συγγραφέα

κ. **Σπυρίδωνα Μπούμπα,** την Κυριακή 2 Σεπτεμβρίου 2022 και ώρα 7:00 μ.μ, στο Πνευματικό Κέντρο Ιεράς Μητρόπολης Ελασσόνας.

Για το πλούσιο έργο του συγγραφέα μίλησε ο φιλόλογος και συγγραφέας κ. Ζαρζώνης Βασίλης, ενώ η εκπαιδευτικός και πρόεδρος του Δικτύου κ. Ελένη Μπλιούμη και ο Δήμαρχος κ. Νικόλαος Γάτσας τίμησαν τον συγγραφέα με αναμνηστική πλακέτα, λουλούδια και πάπυρο.